

आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीले गर्ने भाषिक त्रुटि

आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीले गर्ने भाषिक त्रुटि

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, स्नातकोत्तर तह (एम.एड.)
चौथो सत्र नेपाली शिक्षा (नेपा.शि. ५४४) विषयको पाठ्यांश
परिपूर्तिका लागि प्रस्तुत
शोधपत्र

शोधकर्ता
सरस्वती खड्का

- सरस्वती खड्का

२०८१

महेन्द्ररत्न क्याम्पस
नेपाली शिक्षा विभाग
ताहाचल, काठमाडौं

२०८१

आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीले गर्ने भाषिक त्रुटि

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय स्नातकोत्तर तह (एम.एड.)

चौथो सत्र नेपाली शिक्षा (नेपा.शि.५४४) विषयको पाठ्यांश

परिपूर्तिका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधकर्ता

सरस्वती खड्का

क्याम्पस क्रमाङ्क : १३/०७६

परीक्षा क्रमाङ्क : ७६२९०७६

त्रि.वि. र.नं. : ९-२-२९-२३९१-२००६

महेन्द्ररत्न क्याम्पस

नेपाली शिक्षा विभाग

ताहाचल, काठमाडौँ

२०८१

बुझाएको मिति

वि.सं : २०८१।११।२५

सन् : मार्च ९, २०२५

मौखिक परीक्षा मिति

वि.सं : २०८१।१२।०८

सन् : मार्च २१, २०२५

© २०ॡ१

सरस्वती खड्का

सर्वाधिकार शोधार्थीमा

प्रतिबद्धता पत्र

प्रस्तुत शोधपत्रमा संलग्न सामग्रीहरू कतैबाट साभार गरिएका छैनन् । यसका कुनै पनि अंश अन्य प्रयोजनका लागि उपयोग गरिएका र प्रकाशनमा आएका छैनन् । यसर्थ यो शोधपत्र सम्पूर्णतः मौलिक भएको प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु ।

वि.सं. २०८१/११/२५

.....

(सरस्वती खड्का)

शोधार्थी

TRIBHUVAN UNIVERSITY
महेन्द्ररत्न क्याम्पस
MAHENDRA RATNA CAMPUS

4-271709
4-271728
P.O.Box: 1048
Tahachal, Kathmandu.

Ref No.:-

सिफारिस पत्र

महेन्द्ररत्न क्याम्पस, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षाअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह, चौथो सेमेस्टरको नेपाली शिक्षा (नेपा.शि. ५४४) पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ प्रस्तुत आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीले गर्ने भाषिक त्रुटि शीर्षकको शोधपत्र शोधार्थी सरस्वती खड्काले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । निकै परिश्रमपूर्वक गरिएको यस शोधकार्यबाट म सन्तुष्ट छु । यसर्थ प्रस्तुत शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि नेपाली शिक्षा विभागमा सिफारिस गर्दछु ।

वि.सं. २०८१/११/२५

.....

(उपप्रा. सृजना देवी खड्का)

शोधनिर्देशक

TRIBHUVAN UNIVERSITY

महेन्द्ररत्न क्याम्पस
MAHENDRA RATNA CAMPUS

4-271709
4-271728
P.O.Box: 1048

Tahachal, Kathmandu.

Ref No.:-

(यो पृष्ठ विभागबाट ल्याएको राख्ने)

स्वीकृति पत्र

महेन्द्ररत्न क्याम्पस, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षाअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह, चौथो सेमेस्टरको नेपाली शिक्षा (नेपा.शि. ५४४) पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ छात्रा सरस्वती खड्काद्वारा तयार पारिएको आधारभूत तह आधारभूत तह कक्षा पाँच का विद्यार्थीले गर्ने भाषिक त्रुटि शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र नेपाली शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिका निम्ति उपयुक्त ठहरएकाले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

सहप्रा.डा. नेत्रप्रसाद पौडेल

(विभागीय प्रमुख)

.....

(बाह्य परीक्षक)

उपप्रा. सृजना देवी खड्का

(शोधनिर्देशक)

मिति :

२०८१//

सन् :, २०२५

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र तयार पार्नका लागि आफ्नो व्यस्तताका बिचबाट समय बचाएर सुरु चरणदेखि नै आवश्यक सरसल्लाह र सुभाब दिई अमूल्य सहयोग प्रदान गर्नुहुने शोधनिर्देशक उपप्रा. सृजना देवी खड्काप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । त्यस्तै शोधप्रस्ताव लेखन र प्रश्नावली निर्माणदेखि शोधपत्र तयारीको यस चरणसम्म आइपुग्दा आवश्यक संरचना निर्माण, लेखन, संशोधन, परिमार्जन, मूल्याङ्कन आदि विविध विषयमा निरन्तर सहयोग, सल्लाह र सुभाब प्रदान गर्नुहुने महेन्द्ररत्न क्याम्पस ताहाचल, नेपाली शिक्षा विभागका विभागीय प्रमुख सहप्रा.डा.नेत्रप्रसाद पौडेलप्रति हृदयतः आभार प्रकट गर्दछु ।

शोधपत्रको शीर्षक छनोटदेखि लेखनका क्रममा अमूल्य सुभाब दिने आदरणीय गुरुहरू सहप्रा. डा.जीवलाल बस्याल, सहप्रा डा.तीर्थराज खतिवडा, उपप्रा.डा. रामकुमार राई उपप्रा.डा. दुर्गाप्रसाद दाहाल, उपप्रा. टीका बहादुर जिरेल, उपप्रा. रामचन्द्र खनाललगायत सबै गुरुहरूप्रति आभार व्यक्त गर्नु म आफ्नो कर्तव्य ठान्दछु । यस क्याम्पसका क्याम्पस प्रमुख सहप्रा. गेहेन्द्रप्रसाद दाहाल र सहायक क्याम्पस प्रमुख डा. गोविन्द देवकोटाप्रति म कृतज्ञ छु । विविध स्रोतका सन्दर्भ सामग्री उपलब्ध गराई सहयोग गर्ने महेन्द्ररत्न क्याम्पस पुस्तकालय परिवारप्रति पनि म आभारी छु । यस सन्दर्भमा जन्म दिने बुबाआमा र कर्म दिने तथा सम्पूर्ण परिवारजनप्रति म आभार प्रकट गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधपत्रलाई सरल, सुबोध, विश्वसनीय र वस्तुनिष्ठ बनाउन अथक प्रयत्न गर्दा गर्दै पनि त्रुटि एवम् कमीकमजोरीहरू अनेकौं रहेका हुन सक्छन् । म तिनलाई आत्मसात गर्दछु । यसमा जेजस्ता उपलब्धिहरू प्राप्त भएका छन् ती सबै मलाई हौसला र प्रेरणाका साथमा मूल्याङ्कन गरी सल्लाह र सुभाब दिनुहुने गुरुहरूका कारण सम्भव भएका हुन् भन्ने ठान्दछु । शोधपत्रको प्राविधिक पक्ष मिलाउन अमूल्य सहयोग पुऱ्याउने 'जी' कम्प्युटर सेन्टर, कीर्तिपुरका जीतेन्द्र महर्जनलाई धन्यवाद दिन्छु ।

अन्त्यमा यसमा जे जति कमीकमजोरी भएका छन् ती सबै मेरा आफ्नै सिकारुपन र असावधानीका उपज हुन् भन्ने कुरा स्वीकार गर्दछु र सबै विज्ञ तथा साथीहरूबाट यस सम्बन्धमा आवश्यक सुभाब र सहयोगको अपेक्षा गर्दछु ।

मिति : २०८१/११/२५

.....

(सरस्वती खड्का)

शोधार्थी

शोधसार

प्रस्तुत शोधपत्र आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीले गर्ने भाषिक त्रुटि भन्ने शीर्षकमा तयार पारिएको छ । आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीबाट शब्दोच्चारण र वर्णविन्यासमा हुने त्रुटिहरूको अध्ययन गर्नु र आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीले गर्ने वाक्य कोटिगत एवम् लेख्य चिह्न प्रयोगगत त्रुटिहरूको अध्ययन-विश्लेषण गर्नु गरी दुई उद्देश्यमा केन्द्रित यस अध्ययनका लागि परिमाणात्मक अध्ययन ढाँचा, स्थलगत र पुस्तकालयी अध्ययन कार्य तथा वर्णनात्मक-तुलनात्मक विधि अवलम्बन गरिएको छ ।

ललितपुर र काठमाडौँ महानगरपालिकाभित्रका दुई सामुदायिक र दुई संस्थागत विद्यालयका ४८ जना छात्रछात्राका बिचमा लिखित र मौखिक सिपसम्बद्ध विषयमा परीक्षण गरिएको छ । यसका लागि लिखित र मौखिक प्रश्नावलीसहितको मूल्याङ्कन फाराम तयार गरिएको छ । यसमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका समग्र नतिजाअन्तर्गत पूर्णाङ्क ७२०० मा मौखिक भाषिक सिपतर्फ समग्र नतिजामा ५१८९ (७२ प्रतिशत) र लिखित सिपतर्फ समग्र नतिजामा ४०७३ (५६.५६ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेका छन् । समग्रमा निर्धारित विद्यार्थीहरूले मौखिकको तुलनामा लिखित परीक्षामा कम (१५.४४ प्रतिशत) अङ्क हासिल गरेका छन् ।

विद्यार्थीहरूले गर्ने त्रुटिमध्ये मौखिकतर्फ शुद्ध उच्चारणगत, शब्दपहिचानगत, लय र पठनगत, चित्रवर्णनगत, सन्दर्भ, अनुभववर्णनगत, घटनावर्णनगत, असावधानी गरी जम्मा ८ क्षेत्र तथा लिखिततर्फ वर्णविन्यासीय, कोटिगत, लेख्य चिह्न प्रयोगगत, मौलिक रचनागत, अनुच्छेदगठन र वाक्यगठनगत गरी जम्मा ६ क्षेत्रमा धेरथोर त्रुटि गरेका छन् । उनीहरूले लिखित भाषिक सिपका तुलनामा मौखिक भाषिक सिपमा कम त्रुटि गरेको देखिन्छ ।

विद्यार्थीले सुनाइ र पढाइ सिपमा भन्दा लेखाइ सिपमा बढी त्रुटि गरेका हुनाले विद्यार्थीहरूलाई लेखाइ सिपमा बढी अभ्यासको खाँचो देखिन्छ । नेपाली भाषा बोलाइ र लेखाइमा विद्यार्थीहरूले समग्र रूपमा प्राप्त गरेको नतिजाको तुलना गर्दा लेखाइ सिपमा थप प्रयास गर्नुपर्ने देखिन्छ । फरक मातृभाषाबाट आएका निर्धारित कक्षाका विद्यार्थीहरूको बोलाइमा सामान्य सुधार देखिए पनि लेखाइमा व्यापक कमजोरी रहेको प्रस्ट देखिन्छ ।

विषय सूची

विषय शीर्षक	पृष्ठ सङ्ख्या
प्रतिबद्धता पत्र	क
सिफारिस पत्र	ख
स्वीकृति पत्र	ग
कृतज्ञता ज्ञापन	घ
शोधसार	ङ
विषय सूची	च-ज
तालिका सूची	झ-ञ
सङ्क्षिप्त शब्द सूची	ट
अध्याय एक : शोध परिचय	१-४
विषय प्रवेश	१
समस्या कथन	२
शोधप्रश्न	३
अध्ययनका उद्देश्य	३
अध्ययनको औचित्य	३
अध्ययनको परिसीमा	४
शोधपत्रको रूपरेखा	४
अध्याय दुई : पूर्वकार्यको पुनरावलोकन	५-१५
अवधारणागत विशेष शब्दावली	५
प्रायोगिक कार्यको पुनरावलोकन	६
सैद्धान्तिक कार्यको पुनरावलोकन	१०
पूर्वकार्य पुनरावलोकनको उपयोगिता	१५

अध्ययनको अवधारणात्मक ढाँचा	१५
अध्याय तीन : अध्ययन विधि र प्रक्रिया	१६-१८
अध्ययनको ढाँचा र कार्य	१६
सामग्रीका स्रोत	१६
जनसङ्ख्या र नमुना	१६
सामग्री निर्माण	१७
सामग्रीको पूर्वपरीक्षण	१७
तथ्याङ्क सङ्कलन र व्यवस्थापन	१७
तथ्याङ्कको वर्गीकरण र तालिकीकरण	१७
तथ्याङ्कको अध्ययन-विश्लेषण	१८
अध्याय चार : तथ्याङ्कको अध्ययन	१९-५६
मौखिक प्रश्नावलीसम्बद्ध तथ्याङ्कको अध्ययन	१९
शब्दोच्चारणगत त्रुटि (बोलाइ सिप)	१९
शब्दपहिचानगत त्रुटि (पढाइ-बोलाइ एकीकृत सिप)	२१
लय र पठनगतिसम्बद्ध त्रुटि (सुनाइ-पढाइ एकीकृत सिप)	२४
चित्रवर्णन/वाक्यनिर्माणगत त्रुटि (बोलाइ सिप)	२६
सन्दर्भोत्तर (वर्णविन्यासीय त्रुटि-सुनाइ-बोलाइ एकीकृत सिप)	२९
अनुभववर्णन (वाक्यगठनसम्बद्ध त्रुटि-बोलाइ सिप)	३१
घटनावर्णन (सम्झने क्षमतासम्बद्ध त्रुटि-बोलाइ सिप)	३४
असावधानीका कारण हुने वर्णविन्यासीय त्रुटि (बोलाइ सिप)	३६
लिखित प्रश्नावली	४०
वर्णविन्यासीय त्रुटि	४०
कोटिगत त्रुटि	४३
चिह्न प्रयोगगत त्रुटि	४५

वाक्यगठनगत त्रुटि	४७
अनुच्छेद रचनागत त्रुटि	५०
मौलिक रचनागत त्रुटि	५२
अध्याय पाँच : उपसंहार	५७-५९
प्राप्ति	५७
निष्कर्ष	५७
अध्ययनको शैक्षणिक उपादेयता	५८
भावी अध्ययनका सम्भावित विषय	५९
सन्दर्भसूची	६०-६१
परिशिष्ट	क-ण
व्यक्तिवृत्त	

तालिका सूची

तालिका र विषय	पृष्ठ सङ्ख्या
मौखिक प्रश्नावली	
शब्दोच्चारणगत त्रुटि	
तालिका एक विद्यालयको प्रकृति	१९
तालिका दुई लैङ्गिक भिन्नता	२०
तालिका तीन भाषिक भिन्नता	२१
शब्द पहिचानगत त्रुटि	
तालिका चार विद्यालयको प्रकृति	२२
तालिका पाँच लैङ्गिक भिन्नता	२३
तालिका छ भाषिक भिन्नता	२३
लय र पठनगतिसम्बद्ध त्रुटि	
तालिका सात विद्यालयको प्रकृति	२४
तालिका आठ लैङ्गिक भिन्नता	२५
तालिका नौ भाषिक भिन्नता	२६
चित्रवर्णन वाक्यनिर्माणगत त्रुटि	
तालिका १० विद्यालयको प्रकृति	२७
तालिका ११ लैङ्गिक भिन्नता	२८
तालिका १२ भाषिक भिन्नता	२८
सन्दर्भोत्तर वर्णविन्यासीय त्रुटि	
तालिका १३ विद्यालयको प्रकृति	२९
तालिका १४ लैङ्गिक भिन्नता	३०
तालिका १५ भाषिक भिन्नता	३१
अनुभववर्णन वाक्यगठनगत त्रुटि	
तालिका १६ विद्यालयको प्रकृति	३२
तालिका १७ लैङ्गिक भिन्नता	३३
तालिका १८ भाषिक भिन्नता	३३
घटनावर्णनसम्बद्ध त्रुटि	
तालिका १९ विद्यालयको प्रकृति	३४
तालिका २० लैङ्गिक भिन्नता	३५
तालिका २१ भाषिक भिन्नता	३६

असावधानीका कारण हुने त्रुटि

तालिका २२	विद्यालयको प्रकृति	३७
तालिका २३	लैङ्गिक भिन्नता	३८
तालिका २४	भाषिक भिन्नता	३८
तालिका २५	मौखिक क्षेत्रको समग्र विश्लेषण	३९

लिखित प्रश्नावली

वर्णविन्यासीय त्रुटि

तालिका २६	विद्यालयको प्रकृति	४०
तालिका २७	लैङ्गिक भिन्नता	४१
तालिका २८	भाषिक भिन्नता	४२

वाक्य कोटिगत त्रुटि

तालिका २९	विद्यालयको प्रकृति	४३
तालिका ३०	लैङ्गिक भिन्नता	४४
तालिका ३१	भाषिक भिन्नता	४४

चिह्न प्रयोगगत त्रुटि

तालिका ३२	विद्यालयको प्रकृति	४५
तालिका ३३	लैङ्गिक भिन्नता	४६
तालिका ३४	भाषिक भिन्नता	४७

वाक्यगठनगत त्रुटि

तालिका ३५	विद्यालयको प्रकृति	४८
तालिका ३६	लैङ्गिक भिन्नता	४९
तालिका ३७	भाषिक भिन्नता	४९

अनुच्छेदगठनगत त्रुटि

तालिका ३८	विद्यालयको प्रकृति	५०
तालिका ३९	लैङ्गिक भिन्नता	५१
तालिका ४०	भाषिक भिन्नता	५२

मौलिक रचनागत त्रुटि

तालिका ४१	विद्यालयको प्रकृति	५३
तालिका ४२	लैङ्गिक भिन्नता	५४
तालिका ४३	भाषिक भिन्नता	५४
तालिका ४४	लिखित प्रश्नावलीसम्बद्ध समग्र नतिजाको अध्ययन	५५
तालिका ४५	मौखिक र लिखित प्रश्नावलीसम्बद्ध समग्र नतिजाको अध्ययन	५६

सङ्क्षिप्त शब्दसूची

शब्दको सङ्क्षिप्त रूप	शब्दको पूर्ण रूप
उपप्रा.	उपप्राध्यापक
क्र.सं.	क्रम सङ्ख्या
डा.	डाक्टर
नेपा.शि.	नेपाली शिक्षा
त्रि. वि.	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
पृ.	पृष्ठ
पृ.सं.	पृष्ठ सङ्ख्या
प्रा.	प्राध्यापक
सहप्रा.	सहप्राध्यापक

अध्याय एक

शोधपरिचय

यस शोध कार्यमा आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीहरूले भाषामा गर्ने त्रुटिको परीक्षण गरिएको छ। यसमा शुद्ध र मानक नेपाली भाषा प्रयोगका क्रममा विभिन्न प्रकारका त्रुटिहरू हुन सक्छन् भन्ने कुरा मनन गरी कक्षा ५ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूले गर्ने त्रुटिहरूको अध्ययनलाई विषयवस्तु बनाइएको छ। यस अध्यायमा विषय प्रवेश, समस्याकथन, शोधप्रश्न, उद्देश्य, औचित्य, परिसीमा र शोधपत्रको रूपरेखा समेटिएका छन्।

विषय प्रवेश

सिकारुले सिकाइका क्रममा विभिन्न त्रुटि गर्दछन्। त्रुटि भाषाका सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ गरी चार सिप शिक्षण सिकाइका क्रममा हुनेगर्दछन्। भाषिक त्रुटि मातृभाषामा मात्र होइन दोस्रो वा अन्य भाषा सिकाइका क्रममा पनि हुन्छन्। सिकारुले कुन प्रकृतिका त्रुटि गर्दछन् ती त्रुटि के कारणले वा कसरी हुन्छन् र तिनको निराकरण कसरी गर्न सकिन्छ भनी अध्ययन विश्लेषण गर्ने पद्धतिलाई त्रुटि विश्लेषण भनिएको छ। त्रुटिको अध्ययनबाट ज्ञान र सिपको स्तर बढाउन र सिक्न बाँकी रहेका कुरा पत्ता लगाउन सकिन्छ भन्ने मान्यता छ। सिकारुले गरेका त्रुटि सङ्कलन, वर्गीकरण, व्याख्या एवम् वर्णन गरी सिकाइमा रहेका खास खास समस्याको समाधान निकाल्न सकिन्छ (पन्थ, २०७९ पृ. १) भन्ने कुरा अध्ययनहरूले देखाएका छन्।

सिकारुले गरेका त्रुटिहरूको व्यवस्थित रूपमा व्याख्या र वर्णन गर्ने प्रक्रिया त्रुटि विश्लेषण हो। यो सन् १९७० को दशकपछि भाषा शिक्षणका क्षेत्रमा देखापरेका सिकाइ प्रक्रियाको अध्ययन गर्ने पद्धति हो। यो विशेष गरी दोस्रो तथा विदेशी भाषा शिक्षणका क्रममा विकसित त्रुटिको वर्णन र विश्लेषण गर्ने पद्धति हो। त्रुटि बिना भाषा सिकाइ असम्भव भएकाले प्रयत्न र भुलको सिद्धान्तबाट सिकारुले भाषा सिक्दै जान्छ भनिन्छ। यसलाई प्रगति, विकास र सफलताको रूपमा लिइन्छ (चौलागाई, २०७६, पृ. ३५)। सिकारुले भाषा सिक्दै जान्छ उसले त्रुटिका साथै त्यसलाई परिमार्जन गर्दै जान्छ। संरचनावादी अनुसार त्रुटि अभ्यासको कमी आदत र असफलताको चिह्न हो। यिनीहरूले त्रुटिलाई

सिकारुको कमीकमजोरी मानेका छन् (बन्धु, २०७८ पृ. ४५) । मनोवादीहरूले सिकारुले त्रुटि नगरी भाषा सिक्न सक्दैन भन्ने धारणा व्यक्त गरेका छन् । राष्ट्रिय भाषा नीति सुभावा आयोग (२०५०, पृ. १६५) का अनुसार नेपाली मातृभाषा नभएका बालबालिकालाई प्रारम्भिक त्रुटि सिकाइको सकारात्मक पक्ष हो । सिकाइमा त्रुटि हुनु विकास प्रक्रियाको सङ्केत हो । जति बढी प्रयत्न गर्नु त्यति त्रुटि कम हुँदै जान्छन् र सिकाइ प्रभावकारी हुन्छ (पौडेल, २०७३, पृ. २००) भन्ने मान्यता रहेको छ ।

समस्या कथन

प्रस्तुत शोध कायलाई आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीले गर्ने भाषिक त्रुटिका प्रकारसँग सम्बन्धित गरिएको छ । अध्ययनको समस्या आधारभूत तहका विद्यार्थीहरूको वर्णविन्यास र लेख्यचिह्न प्रयोगावस्थासँग, वाक्यगठन र अनुच्छेद लेखनसँग सम्बन्धित रहेको छ । प्रस्तुत अध्ययनलाई पूर्वअध्ययनसँग तुलना गर्दा भाषिक, वर्णविन्यासीय, व्यतिरेकी, उच्चारणगत आदि विषयमा अध्ययन गरेको अवस्था छ । यसमा फरक सन्दर्भ, जस्तै : शब्दोच्चारण, वर्णविन्यास, कोटि र लेख्यचिह्नको प्रयोगमा गर्ने त्रुटिलाई विद्यालयगत, लैङ्गिक र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको हुँदा यो नयाँ र व्यवस्थित हुने विश्वास गरिएको छ । यही नयाँपन नै पूर्वअध्ययनहरू र प्रस्तुत अध्ययनका बिचको रिक्तता हो । प्रस्तुत अध्ययनमा त्रुटि बिनाको भाषा सिकाइ सम्भव छैन भन्ने कुरालाई मुख्य समस्या बनाइएको छ । त्रुटिले नै भाषालाई मजबुत बनाउन सहयोग गर्ने हुनाले भाषा शिक्षणमा आउन सक्ने यस्ता त्रुटिहरूमा सुधार गर्न प्रस्तुत विषयको अध्ययन उपयुक्त हुने विश्वास गरिएको छ ।

शोधप्रश्न

प्रस्तुत अध्ययनलाई निम्नलिखित शोधप्रश्नमा आधारित गरिएको छ :

- १) आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीले शब्दोच्चारणको क्रममा गर्ने त्रुटि के कस्ता छन् ?
- २) आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीबाट हुने वर्णविन्यासीय त्रुटि के कस्ता छन् ?
- ३) आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीले गर्ने वाक्य कोटिगत त्रुटि के कस्ता छन् ?

- ४) आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीबाट लेख्यचिह्न प्रयोगमा हुने त्रुटि के कस्ता छन् ?

अध्ययनका उद्देश्य

प्रस्तुत अध्ययनका लागि निम्नलिखित दुई उद्देश्य निर्धारण गरिएका छन् :

- १) आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीबाट शब्दोच्चारण र वर्णविन्यासमा हुने त्रुटिहरूको अध्ययन गर्नु ।
- २) आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीले गर्ने वाक्य कोटिगत एवम् लेख्य चिह्न प्रयोगगत त्रुटिहरूको अध्ययन-विश्लेषण गर्नु ।

अध्ययनको औचित्य

नेपाली भाषा शिक्षण सिकाइको क्रममा हुने त्रुटिसम्बद्ध प्रस्तुत अध्ययनले औपचारिक भाषा सिक्ने क्रममा विद्यार्थीहरूले के कस्ता त्रुटि गर्दछन् भन्ने समस्यामा आधारित छ । यस किसिमको अध्ययन सामग्री भाषा सिक्ने विद्यार्थी, सिकाउने शिक्षक, भाषिक त्रुटिका बारेमा अध्ययन गर्ने अध्येता, पाठ्यक्रम निर्माता र पाठ्यपुस्तक लेखक तथा नियामक निकायसमेतका लागि उपयोगी रहेको हुँदा यस किसिमको विषयवस्तु छनोट औचित्यपूर्ण हुने विश्वास गरिएको छ । भाषा सिकाइमा भाषाका त्रुटिहरू पत्ता लगाउन, देखिएका समस्या समाधान गर्न तथा भाषाको दिगो विकासमा त्रुटिको स्थान र विविधता पत्ता लगाउन यस किसिमको अध्ययन उचित हुने अपेक्षाका साथ प्रस्तुत विषय छनोट गरिएको हो । प्रस्तुत अध्ययनबाट विद्यार्थीहरूले बढी र कुन कुन क्षेत्रमा कम त्रुटि गर्नेरहेका छन् भन्ने कुरा पत्ता लगाई सुधारका उपायसमेत सुझाइएको हुनाले यो औचित्यपूर्ण हुने विश्वास गरिएको छ ।

अध्ययनको परिसीमा

प्रस्तुत शोधकार्यलाई निम्नलिखित सीमामा परिसीमित गरिएको छ :

- १) प्रस्तुत अध्ययनलाई बागमती प्रदेश, ललितपुर जिल्ला, ललितपुर महानगरपालिका वडा नं ११ र १२ का दुई सामुदायिक (महेन्द्र भृकुटी माध्यमिक विद्यालय र राष्ट्रिय

आधारभूत विद्यालय) र दुई संस्थागत (विद्यासदन माध्यमिक विद्यालय र नागार्जुन एकेडेमी माध्यमिक विद्यालय) विद्यालय गरी चार विद्यालयमा सीमित गरिएको छ ।

- २) यो हरेक विद्यालयबाट कक्षा पाँचमा अध्ययन गर्ने १२ जनाका दरले ४८ जना छात्रछात्रामा मात्र सीमित रहेको छ ।
- ३) यसलाई निर्धारित ४८ जनाअन्तर्गत सामुदायिकबाट २४ र संस्थागतबाट २४ जनामध्ये १२ जना छात्र र १२ जना छात्रामा सीमित गरिएको छ ।
- ४) यो हरेक विद्यालयबाट लिइएको छ जना छात्र र छ जना छात्राको त्रुटि परीक्षणमा केन्द्रित रहेको छ ।
- ५) यस अध्ययनलाई नौ जना नेपाली भाषी र ३९ जना नेपाली इतरभाषी विद्यार्थीको निर्धारित क्षेत्र (काठमाडौँ र ललितपुर) सम्बद्ध त्रुटिको परीक्षणमा आधारित गरिएको छ ।

शोधपत्रको रूपरेखा

प्रस्तुत शोधअध्ययनलाई देहायबमोजिम पाँच अध्यायमा सम्पन्न गरिएको छ :

अध्याय एक	:	शोध परिचय
अध्याय दुई	:	पूर्वकार्यको पुनरावलोकन
अध्याय तीन	:	शोध विधि तथा प्रक्रिया
अध्याय चार	:	तथ्याङ्कको अध्ययन-विश्लेषण
अध्याय पाँच	:	उपसंहार

अध्याय दुई

पूर्वकार्यको पुनरावलोकन

यस अध्यायमा पूर्वकार्यको पुनरावलोकन गरिएको छ । यसअन्तर्गत अवधारणागत विशेष शब्दावली, प्रायोगिक कार्यको पुनरावलोकन, सैद्धान्तिक कार्यको पुनरावलोकन, पूर्वकार्य पुनरावलोकनको उपयोगिता र अध्ययनको अवधारणात्मक ढाँचा संलग्न गरिएका छन् ।

अवधारणागत विशेष शब्दावली

आधारभूत तह : विद्यालय शिक्षाका तहअन्तर्गत प्राइमरी, आधारभूत र माध्यमिक गरी तीन तह रहेका छन् । आधारभूत तहलाई कक्षा १-३, ४-५ र ६-८ गरी तीन भागमा विभाजन गरिएको छ (राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०६७, पृ १०३) ।

त्रुटि : सिकारुले सिकने क्रममा गर्ने गल्तीलाई त्रुटि भनिएको छ । त्रुटिबिना सिकाइ सम्भव छैन भनिन्छ । विभिन्न भाषिक परिवेश र क्षमता भएका विद्यार्थीहरूले भाषा सिकने क्रममा त्रुटि गर्ने गर्दछन् (दाहाल, २०७३ पृ. ५२) ।

वर्णविन्यास : वर्णहरूको व्यवस्थित विन्यास वा ठिक रखाइ वा नियमबमोजिमको लेखन वर्णविन्यास हो । ठिक ढङ्गले वर्णविन्यासको प्रयोग नगरिएमा अर्थको अनर्थ हुने हुँदा लेखाइमा वर्णविन्यास मिलाउनु आवश्यक हुन्छ (लामिछाने, २०६७, पृ. १५७) ।

लेख्य चिह्न : भाषाको लेखाइको सिलसिलामा वाक्यभित्रका वर्ण, पद, पदावली, वाक्यांश र वाक्यका बिच लाग्ने चिह्न तथा वाक्यको अन्त्य विराम वा अडानसमेतलाई लेख्य चिह्न भनिन्छ (लामिछाने, २०६७, पृ. १५७) ।

प्रायोगिक पूर्वकार्यको पुनरावलोकन

यसमा पुस्तक र शोधपत्रबाट लिइएका सामग्रीहरूको समीक्षा क्रमशः प्रस्तुत गरिएको छ ।

पोखेल (२०७६) द्वारा *भापा जिल्लामा कक्षा नौमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको नेपाली भाषाको वर्णविन्यासगत त्रुटिको अध्ययन* शीर्षकमा शोधअध्ययन गरिएको छ । यसमा कक्षा नौमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका वर्ण विन्यास सम्बन्धी त्रुटि पत्ता लगाउनु र विद्यार्थीले वर्णविन्यासमा गर्ने प्रमुख त्रुटिका क्षेत्र पहिचान गर्नु उद्देश्य निर्धारण गरिएका छन् । परिमाणात्मक ढाँचा अवलम्बन गरी पुस्तकालयीय र स्थलगत कार्यबाट सम्पन्न यस शोधअध्ययनमा वर्णनात्मक विधिको प्रयोग गरिएको छ । उनका अनुसार विद्यार्थीहरूले वर्णविन्यासको ह्रस्वदीर्घमा गरेका त्रुटिलाई हेर्दा शब्दादि शब्दमध्य र शब्दान्त्य सबैमा त्रुटि गरेका छन् । विद्यार्थीले शब्दादि ह्रस्वको तुलनामा शब्दादि दीर्घमा बढी त्रुटि गरेका छन् । शब्दादि दीर्घमा ६७ प्रतिशत विद्यार्थीहरूले अशुद्ध लेखेका छन् । त्यसैगरी शब्दान्त दीर्घमा १८ प्रतिशत विद्यार्थीले मात्र अशुद्ध लेखेका छन् । यसमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ह्रस्वमा बढी त्रुटि गरेको निष्कर्ष निकालिएको छ । समग्रमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरू भन्दा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको ह्रस्वदीर्घ क्षमता मजबुद देखिएको, नेपाली मातृभाषी र नेपाली इतरभाषी विद्यार्थीहरूको तुलना गर्दा शब्दादि, शब्दमध्य र शब्दान्त ह्रस्वमध्ये नेपाली मातृभाषी र इतरभाषी दुबै समूहका विद्यार्थीहरूले धेरथोर त्रुटि गरेका तथा कुन ठाउँमा ह्रस्व प्रयोग गर्ने र कुन ठाउँमा दीर्घ प्रयोग गर्ने भन्ने कुरामा उनीहरूभित्र अन्योल रहेको निष्कर्ष निकालिएको छ । यस अध्ययनबाट त्रुटिका प्रकार बुझ्न र वर्णविन्याससम्बन्धी त्रुटि गर्ने क्षेत्रहरू पत्ता लगाउन सहज भएको छ ।

इदिङ्गो (२०७४) ले *कक्षा सातमा अध्ययनरत लिम्बुभाषी विद्यार्थीले नेपाली सिकाइमा गर्ने पदसङ्गति त्रुटिको अध्ययन* शीर्षकमा शोध अध्ययन गरेका छन् । यसमा कक्षा सातमा अध्ययनरत लिम्बुभाषी विद्यार्थीले नेपाली भाषाको पदसङ्गतिमा गर्ने त्रुटि पत्ता लगाउनु र लिम्बुभाषी विद्यार्थीले नेपाली भाषाको पदसङ्गतिमा त्रुटिहरूको विश्लेषण क्षेत्र पहिचान गर्नु गरी दुई उद्देश्य निर्धारण गरिएका छन् । परिमाणात्मक ढाँचा अवलम्बन गरी पुस्तकालयीय र स्थलगत कार्यबाट सम्पन्न यस शोध अध्ययनमा वर्णनात्मक विधिको प्रयोग

गरिएको छ । यसमा भाषा शिक्षणका क्रममा देखापर्ने त्रुटिहरूको अध्ययन गर्न सजिलो कुरा हो तर ती त्रुटिहरू निराकरणका लागि उपयुक्त उपाय पत्ता लगाउन निश्चय पनि सजिलो कार्य होइन भनिएको छ । पहिलो भाषाका विद्यार्थीले भन्दा दोस्रो भाषाका विद्यार्थीले गर्ने त्रुटिमा फरक हुने, पहिलो भाषाका तुलनामा दोस्रो भाषाका रूपमा सिक्ने बढी भएका कारण सम्बन्धित त्रुटिहरू खोजी गर्दै तिनको निराकरण गर्नु आवश्यक छ, भन्ने निष्कर्ष निकालिएको छ । यसबाट हाम्रा विद्यालयमा विभिन्न भाषाभाषी विद्यार्थीहरू रहेका र विद्यार्थी सङ्ख्याका आधारमा नेपाली भाषीभन्दा नेपाली इतरभाषी विद्यार्थीको सङ्ख्या बढी रहेको वर्तमान परिवेशमा विद्यार्थीहरूले गर्ने वर्णविन्यासीय, कोटिगत तथा चिह्न प्रयोगसम्बन्धी त्रुटिका क्षेत्रहरू पहिचान गर्न सहयोग प्राप्त भएको छ ।

ढकाल (२०६२) द्वारा कान्तिपुर पत्रिकामा रहेका वर्णविन्यासगत त्रुटिहरूको पहिचान शीर्षकमा शोध अध्ययन गरिएको छ । कान्तिपुर पत्रिकामा रहेका वाक्यगठनगत त्रुटिहरू पहिल्याउनु र वर्णविन्यासगत त्रुटिहरू पहिचान गर्नु गरी दुई उद्देश्यमा केन्द्रित भई परिमाणात्मक ढाँचा तथा पुस्तकालयीय र स्थलगत कार्यबाट सम्पन्न गरिएको यस शोध अध्ययनमा वर्णनात्मक विधिको प्रयोग गरिएको छ । प्रस्तुत शोधपत्रमा कान्तिपुर दैनिक पत्रिकामा माघ महिनाका ३० अङ्कमा रहेका मुख्य समाचार सम्पादकीय, विश्लेषणात्मक लेख, कला साहित्यकेन्द्री समाचार, व्यावसायिक समाचार र खेलकुद समाचारका विभिन्न शीर्षकहरूमा रहेका त्रुटिहरूको पहिचान, वर्गीकरण तथा व्याख्या विश्लेषण गरी निष्कर्ष निकालिएको छ । यसमा द्वस्व दीर्घसम्बन्धी, हलन्त-अजन्तसम्बन्धी, ब र व को लेखाइसम्बन्धी, श, ष, र स को लेखाइसम्बन्धी, शिरविन्दु र चन्द्रविन्दु प्रयोगसम्बन्धी, पदयोग, पदवियोगसम्बन्धी तथा अन्य त्रुटिहरू रहेका देखिन्छन् भन्दै सबैभन्दा बढी पञ्चमवर्ण ड, ज, ण, न, मसम्बन्धी र सबैभन्दा कम द्वस्वसम्बन्धी त्रुटि रहेका छन् भन्ने निष्कर्ष प्रस्तुत गरिएको छ । यस अध्ययनबाट नेपाली भाषामा विभिन्न क्षेत्रहरूमा हुने त्रुटिहरू पत्ता लगाउन, त्रुटिहरू निराकरणका उपाय खोज्न र त्रुटिका प्रकारहरू पहिचान गरी अध्ययन गर्न सहज भएको छ ।

तामाङ (२०७६) ले कक्षा पाँचमा अध्ययनरत तामाङभाषी विद्यार्थीहरूले नेपाली भाषा उच्चारणमा गर्ने त्रुटिको अध्ययन शीर्षकमा शोधअध्ययन गरेका छन् । यसमा कक्षा

पाँचमा अध्ययनरत तामाङ भाषी विद्यार्थीहरूले नेपाली भाषा उच्चारणमा गर्ने त्रुटिहरू पत्ता लगाउनु र विद्यालय प्रकृतिको आधारमा कक्षा पाँचमा अध्ययनरत तामाङ भाषी विद्यार्थीहरूले नेपाली भाषा उच्चारणमा गर्ने त्रुटिहरू र ती त्रुटिका कारणहरू पत्ता लगाउनु भन्ने उद्देश्य निर्धारण गरिएका छन् । परिमाणात्मक ढाँचा अवलम्बन गरी पुस्तकालयीय र स्थलगत पद्धतिबाट सम्पन्न यस शोध अध्ययनमा वर्णनात्मक विधिको प्रयोग गरिएको छ । यसमा भाषा सिकाइका क्रममा विद्यार्थीहरूले विविध प्रकारका त्रुटिहरू गर्दछन्, पहिलो भाषामा भन्दा दोस्रो भाषा सिकदा त्रुटि बढी हुने गर्दछन्, भाषामा विविधता देखापरे जस्तै त्रुटिमा पनि विविधता देखिनु स्वाभाविक हुन्छ भन्ने निष्कर्ष प्रस्तुत गरिएको छ । यस अध्ययनबाट नेपाली भाषालाई दोस्रो भाषाका रूपमा प्रयोग गर्ने विद्यार्थीहरूको सङ्ख्या धेरै रहेको अवस्थामा नेपाली भाषामा त्रुटिको अध्ययन गर्दा ख्याल गर्न सक्नुपर्छ भन्ने सुझाव प्राप्त भएको छ ।

चौधरी (२०८०) ले थारु मातृभाषी विद्यार्थीले नेपाली भाषाको वाक्य गठनमा गर्ने त्रुटिको अध्ययन शीर्षकमा शोध अध्ययन गरेका छन् । यसमा थारु मातृभाषी विद्यार्थीले नेपाली भाषाको वाक्यगठनमा गर्ने त्रुटिहरूको पहिचान गर्नु र ती त्रुटि हुने प्रमुख कारण पत्ता लगाउनु भन्ने उद्देश्य निर्धारण गरिएका छन् । परिमाणात्मक ढाँचा अवलम्बन गरी पुस्तकालयीय र स्थलगत कार्यबाट गरिएको यस शोध अध्ययनका लागि वर्णनात्मक विधि प्रयोग गरिएको छ । यसमा त्रुटिविश्लेषण एउटा व्यवस्थित कार्य हो, यसमा त्रुटि पहिचानदेखि निराकरणसम्मका प्रक्रियाहरूलाई व्यवस्थित र स्पष्ट रूपले अधि बढाइएको हुन्छ, यस अनुसार त्रुटिको पहिचान, वर्गीकरण, व्याख्या र विश्लेषण गर्न सकिन्छ, भन्दै त्रुटिको अध्ययन गर्दा मूलतः कोटिगत क्षेत्रअन्तर्गत वाक्यगठनमा केन्द्रित भई गर्नु उपयुक्त हुन्छ भन्ने निष्कर्ष निकालिएको छ । यसबाट प्रस्तुत अध्ययनका लागि त्रुटिविना सिकाई सम्भव छैन, त्रुटि स्वभाविक प्रक्रिया हो र त्रुटिलाई स्वभाविक र सकारात्मक रूप लिई यसका बारेमा अध्ययन गर्न सक्नुपर्छ भन्ने जानकारीगत सहयोग प्राप्त भएको छ ।

पौडेल (२०५६) ले *निरन्तर नेपाली व्याकरण रचना* (पृ.५६) नामक व्याकरणिक पुस्तक लेखेका छन् । उनले त्यस पुस्तकअन्तर्गत भाषाको प्रयोगमा व्याकरणको योगदानबारे उल्लेख गरेका छन् । भाषाको प्रयोग मानव समाजमा दैनिक व्यवहारिक प्रयोजनका निमित्त

गरिन्छ, भन्ने उनको मान्यता छ । यसमा सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ सीपको विकास गर्नु भाषा सिकाइको प्रमुख सक्षमता हो भन्ने उल्लेख गरेका छन् । उनले यसमा भाषाका यिनै चार सिप विकास गर्न विभिन्न व्याकरण निर्माण गरिएका छन् र निर्मित व्याकरणहरू व्यवहारिक भन्दा पनि सैद्धान्तिक प्रकृतिका रहेका छन् भन्ने धारणा प्रकट गर्दै भाषा सिकाइमा रहेका विभिन्न कठिनाइहरूलाई सुधार गर्ने उद्देश्यले व्याकरण शृङ्खला लेखिएका हुन् भन्ने निष्कर्ष प्रस्तुत गरेका छन् । यसबाट भाषा र व्याकरणको सम्बन्धका बारेमा सुभ्र प्राप्त भएको छ ।

खनिया (२०५६) द्वारा भाषा शिक्षण शीर्षकमा पुस्तक तयार पारेका छन् । यस पुस्तकअन्तर्गतको *भाषिक शिक्षण* उपशीर्षकमा उच्चारणमा पाइने त्रुटिहरू विभिन्न प्रकृतिका हुन्छन् भनी उल्लेख गरिएको छ । उनले भाषामा विभिन्न एकाइ वा तहमा यस्ता त्रुटि नरहन पनि सक्छन् भन्दै यसमा वक्ताको अवयवगत कमजोरीका कारण हुने त्रुटिलाई छोडेर वर्ण, रूप, शब्द, पदावली, वाक्य, सङ्कथन एवम् लिपिका कारण हुने त्रुटिका क्षेत्रमा लिपिगत तथा वर्ण विन्यासगत, वर्णगत, रूपगत, पदावलीगत, वाक्यगत, अर्थगत र सङ्कथनगत त्रुटि पर्दछन् भनेका छन् । यसमा उनले शिक्षणका क्रममा जुनसुकै भाषिक पृष्ठभूमि भएका नेपाली सिकने शिक्षार्थीहरूमा उच्चारणसम्बन्धी कमीकमजोरी रहन सक्दछन् र उनीहरूमा देखिएका त्यस्ता उच्चारणसम्बन्धी कमजोरी हटाउन कक्षा कोठाको वातावरण उपयुक्त हुनुपर्दछ भन्ने निष्कर्ष प्रस्तुत गरेका छन् । यसबाट जुनसुकै भाषा भाषी भएका विद्यार्थीहरूले पनि नेपाली भाषामा त्रुटि गर्न सक्छन् । ती त्रुटिहरू निराकरण गर्न त्रुटिका क्षेत्रहरू प्राप्त गर्न सहयोग प्राप्त भएको छ ।

अधिकारी (२०५६) ले *नेपाली भाषाको इतिहास* शीर्षकमा पुस्तक तयार पारेका छन् । उनले यसमा दोस्रो भाषाका रूपमा नेपाली भाषाको शिक्षण गर्दा सिकारुले अतिरिक्त भाषिक आवश्यकता परिपूर्ति गर्ने हेतुले गर्नु उपयुक्त हुन्छ भन्ने उल्लेख गरेका छन् । यसमा यो पहिलो भाषा प्राप्त गरिसकेपछि सिकिने भाषा हो, यसलाई भाषा सिकाइको आर्जन प्रक्रियाका रूपमा परिभाषित गरिएको छ, दोस्रो भाषालाई विमातृभाषा द्वितीयक भाषा वा सहायक भाषा पनि भन्ने गरिन्छ, दोस्रो भाषा औपचारिक, अनौपचारिक एवम् व्यक्तिगत प्रयासबाट सिक्न सकिने हुन्छ र सिकाइका क्रममा व्यापक र सीमित दुबै प्रकृतिको भाषिक

वातावरणको सुविधा प्राप्त हुन्छ भन्ने कुरा बताइएको छ । उनले सिपहरू विद्यार्थीको उमेर, शैक्षिक तह वा कक्षा बढ्दै जाँदा थप परिष्कृत र परिमार्जित हुँदै जान्छन् भन्दै यसको शिक्षणबाट विद्यार्थीमा श्रवणकला, वाचनकला, पठनकला र लेखनकलाको विकास गर्न सकिन्छ भन्ने निष्कर्ष प्रस्तुत गरेका छन् ।

पौडेल (२०७०) ले *भाषिक परीक्षण* नामक पुस्तक तयार पारेका छन् । यसमा उनले शिक्षण सिकाइका सही विधि, प्रविधि र प्रक्रियाहरूको छनोट र उपयोगबाट नै भाषा शिक्षणले जीवन्तता प्राप्त गर्ने हुनाले त्यस दिशामा भाषिक परीक्षणले सहत्त्वपूर्ण सहयोग पुरयाएको हुन्छ भनेका छन् । भाषिक परीक्षणकै सहयोगबाट भाषा शिक्षकले विद्यार्थीहरूको सिपगत सबलता, दुर्बलता, उन्नति अवनति, प्राप्ति र अप्राप्तिहरूको निरन्तर लेखाजोखा गर्दै सचेत र व्यावहारिक ढङ्गले उत्प्रेरक कार्यकलापहरूको उपयोग गरी सही ढङ्गले भाषा शिक्षण गर्न सक्छन् भन्ने उनको निष्कर्ष रहेको छ । यसबाट मदत मिलेको छ ।

सैद्धान्तिक पूर्वकार्यको पुनरावलोकन

यसमा भाषिक तथा सैद्धान्तिक विषयवस्तुको पुनरावलोकनका अतिरिक्त पूर्वकार्य पुनरावलोकनको उपयोगिता र अध्ययनको अवधारणात्मक ढाँचा प्रस्तुत गरिएको छ ।

भाषिक त्रुटि

भाषा त्रुटिपूर्ण हुँदा अर्थहीन बन्दछ । बोलीकै लिपिबद्ध रूप लेख्य भाषा भएकाले यसमा त्रुटि हुँदा भाषा अर्थहीन बन्दछ । भाषा त्रुटिपूर्ण भई अर्थहीन बन्दै जानुको तात्पर्य यसको अस्तित्व सङ्कटमा पर्दै जानु हो । भाषाको अस्तित्व सङ्कटमा परेपछि भाषा बोल्ने मानिसको अस्तित्वमा समेत ससमस्या आउने गर्दछ (खनिया, २०७५, पृ. ३५) ।

वर्णविन्यासगत त्रुटि

वर्णहरूको प्रयोगमा ह्रस्व दीर्घ, पदयोग र पदवियोग, अजन्त हलन्त, श ष स , ब व वर्णमध्ये कुनको प्रयोग गर्ने निक्यौल गर्न नसक्दा हुने त्रुटिलाई वर्णविन्यासगत त्रुटि भनिन्छ । जस्तै मानिस मानीस , पानी पानि, किताव किताब आदि (खनिया, २०७५, पृ. ८४) ।

लेख्य चिह्नको प्रयोगमा हुने त्रुटि

भाषाको लेखाइको सिलसिलामा वाक्यभित्रका वर्ण, पद, पदावली, वाक्यांश र वाक्यका बिच तथा अन्त्यको विराम वा अडानलाई बुझाउने चिह्न लेख्यचिह्न हो । लेखाइमा वर्ण बाहेक विभिन्न चिह्नको प्रयोग गरिन्छ । लेख्य चिह्नलाई विराम चिह्न पनि भनिन्छ । विराम रोकिने वा थामिने ठाउँसमेत हो । भाषिक अभिव्यक्तिमा आवश्यकताअनुसार कम बेसी रोकिनुपर्ने हुन्छ । यसले गर्दा भाषिक अभिव्यक्ति सुन्दर, रमणीय, श्रवणयोग्य, पठनयोग्य र सम्प्रेषणीय बन्दछ (एटम, २०६३, पृ. ५६) ।

वाक्यसंरचनागत त्रुटि

वाक्यमा मातृभाषाको प्रभावका कारण विभिन्न प्रकारका त्रुटिहरू हुने गर्दछन् । वाक्यगत त्रुटिहरूमा पदक्रम र सङ्गतिगत त्रुटि पर्दछन् । दनुवारी भाषामा पुरुष र स्त्री लिङ्गी दुवै कर्ताका लागि एउटै क्रिया प्रयोग गर्ने गर्दछन् यसरी प्रयोग गर्दा उनीहरूले छोरो स्कूल गयो । छोरो स्कूल गयो भन्ने प्रयोग गर्दछन् । यस्तो त्रुटिमा मातृभाषाको सङ्गति र नियमले प्रभाव पार्दछ (खनिया, २०७५, पृ. ४६) ।

व्यतिरेकी त्रुटि

व्यतिरेकी त्रुटि शिक्षण सिकाइसँग सम्बन्धित हुन्छन् । यी कुनै कृति वा सन्दर्भको विश्लेषणमा देखापर्दछन् । भाषा शिक्षकले यही आधारमा समानता र भिन्नता पहिल्याएर सोहीअनुरूपको शिक्षण सिकाइ गर्न सक्नुपर्दछ । भाषा सिकारुले भाषागत रूपमा गर्ने भाषिक त्रुटिको अध्ययन त्रुटिविज्ञानले गर्दछ । त्रुटि विश्लेषणमा त्रुटिको पहिचान, वर्गीकरण र निराकरण रहने गर्दछन् । भाषा शिक्षण गर्ने र सिक्ने क्रममा भएका त्रुटिकाको निराकरण गर्ने कुरा नै व्यतिरेकी त्रुटिविश्लेषण हो । एउटा भाषाको वक्ताले अर्को भाषा सिक्दा आइपने समस्या पत्ता लगाउने र वर्णन गर्ने काम यसमा गरिन्छ । पहिलो भाषा र दोस्रो भाषाबिचको भिन्नताको परीक्षणबाट कठिनाई क्षेत्र पहिल्याई मातृभाषाका व्यतिरेकी ध्वनि वा वर्णको विश्लेषण रूपात्मक स्वरूपको विशेषता विश्लेषण, रूपको व्याकरणिक अर्थ विश्लेषण, पदक्रम विश्लेषण, रूपको संरचनागत विश्लेषण तथा शाब्दिक सम्बन्धको विश्लेषण गरिन्छ । असम्बन्धको अध्ययन गर्दा रूपतात्विक प्रणालीको तुलनात्मक विश्लेषण, शाब्दिक

अर्थको तुलनात्मक विश्लेषण तथा दोस्रो भाषा सिकाइको बाधा विश्लेषण गरिन्छ । भाषिक परिवार निर्धारणका लागि भाषाहरूका बिचको सम्बन्ध पता लगाउनु र दोस्रो भाषाका आर्जनमा देखापर्ने व्यवधानको अध्ययन गर्नु व्यतिरेकी विश्लेषणका विशेषता मानिएका छन् । यस अनुसार सिकाइका क्रममा विद्यार्थीले एकै किसिमका गल्ती बारम्बार दोहोरयाउछ भने त्यसलाई मातृभाषाको प्रभाव मान्नुपर्दछ र त्यसको पहिचान गरी शिक्षण गर्नुपर्दछ (ओझा र सुवेदी, २०६७, पृ. ५२) । प्रभावमा सम्भाव्य त्रुटिको पूर्वानुमान गर्न व्यतिरेकी अध्ययनले मदत गर्दछ । यसरी भाषाको सिकाइमा देखापर्ने कठिनाइ र त्रुटि वास्तविक हुन्, होइनन् भन्ने परीक्षण त्रुटिको अध्ययनबाट मात्र पत्ता लाग्छ । भाषाको शिक्षण सिकाइसँग सम्बन्धित भएर भाषा वैज्ञानिक दृष्टिले गरिने अध्ययनमा त्रुटिको व्यतिरेकी अध्ययन उपयोगी हुन सक्छ ।

भाषिक त्रुटिका क्षेत्र

शब्दोच्चारणगत क्षेत्र : उच्चारणमा हुने अस्पष्टता र अशुद्धिले वक्ता र स्रोताको भाषिक सम्प्रेषणसमेत अवरुद्ध हुन जान्छ । उच्चारणगत कमजोरीले गर्दा लिखित अभिव्यक्तिमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्छ । सुन्ने गरि मुखबाट वर्णनात्मक ध्वनि निकाल्ने कार्यलाई उच्चारण भनिन्छ । उच्चारण कार्यमा बालविकासको अवस्था र उच्चारण अवयवको प्रभाव पर्दछ । उच्चारण गर्दा हडबढाउने अतालिन र असहज परिस्थितिको महसुस गर्नाले सहज रूपमा उच्चारण गर्न कठिनाइ हुन्छ । वर्णको पछिल्लिरको केही अंश हटेर संयुक्त बन्ने, शिरविन्दु, चन्द्रविन्दु र विसर्गका आधारमा प्रयोग हुने र शब्दको उच्चारण र लेखनका क्षेत्रमा भुन्डिएर संयुक्त बनेका, आधा बनेर संयुक्त हुन पुगेका, खुट्टा काटिएका, रेफ लागेका तथा रकार चिह्न लागेका वर्णको प्रयोगमा यस्ता त्रुटिको सम्भावना हुन्छ (आचार्य, २०७७, पृ. ४४) ।

वर्णविन्यासगत क्षेत्र : लेख्य वर्णहरूको उपयुक्त रखाइ क्रमलाई नै वर्णविन्यास भनिन्छ । यसलाई लिपिविन्यास, वर्तनी र हिज्जे पनि भनिन्छ । वर्णविन्यासमा भाषाका व्याकरणले स्वीकार गरेका परम्परालाई मान्यता दिइन्छ । वर्णविन्यासका क्रममा विद्यार्थीहरूले विभिन्न पक्षमा विविध प्रकारका त्रुटिहरू गर्ने गर्दछन् । हस्व/ दीर्घ, श /ष

/स को प्रयोग व/ ब, ओ/ए, रि /ऋ को प्रयोग, मिश्र र संयुक्त, हलन्त र अजन्त तथा लेख्य चिह्नहरूको प्रयोगमा यस किसिमका त्रुटि हुने गर्दछन् (अर्याल, २०३६, पृ. २) ।

कोटिगत क्षेत्र : भाषिक सिकाइका क्रममा लिङ्गगत, वचनगत, पुरुषगत, वाक्यगत परिवर्तनमा भाषालाई उपयुक्त बनाउने व्याकरणिक आधार कोटि हो । यसमा लिङ्ग, वचन र पुरुषको परिवर्तन गरी वाक्यलाई स्पष्ट बनाउन सकिन्छ (ज्ञवाली, २०६६, पृ. ४३) ।

लेख्य चिह्न प्रयोगगत क्षेत्र : भाषाको लेखाइको सिलसिलामा वाक्य भित्रका वर्ण, पद, पदावली, वाक्यांश र वाक्यका बिच तथा वाक्यका अन्त्यको विराम वा अडानलाई वबभाउने चिह्नलाई लेख्यचिह्न भनिन्छ । लेखाइमा वर्णबाहेक विभिन्न चिह्नको प्रयोग गरिन्छ । लेख्य चिह्नलाई विराम चिह्न पनि भनिन्छ । विराम भनेको रोकिने वा थामिने ठाउँ हो । भाषिक अभिव्यक्तिमा आवश्यकता अनुसार रोकिनु पर्ने हुन्छ । यसले गर्दा भाषिक अभिव्यक्ति सुन्दर, रमणीय, श्रवणीय, पठनीय र सम्प्रेषणीय बन्दछ । लेख्य चिह्नहरूले खासगरी वाक्यभित्रका शब्दशब्दबिचको र वाक्यका अन्त्यको अडानलाई बुझाउने काम गर्दछन् (भण्डारी, २०३६, पृ. ३) ।

वाक्यसंरचनामा हुने त्रुटि : नेपाली भाषाको वाक्य निर्माण गर्दा प्रयोग गरिने पदहरूको सङ्गति मिलाउनुपर्ने हुन्छ । मानक एवम् स्तरीय भाषाको प्रयोगमा मानक सङ्गतिको आवश्यकता पर्छ । मानक सङ्गति सिकाउन अभ्यासको आवश्यकता पर्छ । पदसङ्गतिगत व्यवस्थामा वाक्यसंरचनाभित्र पद, पदावली र उपवाक्यहरू रहन्छन् । वाक्य त्यस्तो भाषिक संरचना हो जसमा एउटा कर्ता र एउटा समापिका क्रिया अनिवार्य हुनुपर्छ (खनिया, २०७५, पृ. ७६) ।

अनुच्छेद रचनामा हुने त्रुटि : अनुच्छेद लेखन विभिन्न शैलीमा गर्न सकिन्छ, जस्तै - आख्यानात्मक, वर्णनात्मक, विवरणात्मक, वस्तुपरक, आत्मपरक, भावनात्मक, विश्लेषणात्मक, आलङ्कारिक र तार्किक । कुनै विषयवस्तुमा आधारित भई सिलसिलाबद्ध रूपमा प्रस्तुत गरिने लेखाइलाई अनुच्छेद भनिन्छ । एकभन्दा बढी वाक्यहरूबाट निर्मित भाषाको सबैभन्दा ठुलो एकाइ अनुच्छेद हो (घिमिरे, २०७९, पृ. २३ प्रयोगमूलक नेपाली व्याकरण) ।

सिर्जनात्मक लेखनमा हुने त्रुटि : नेपाली भाषाको प्रयोगका सन्दर्भमा मानक रूपको निर्धारण भइकेको हुँदैन । त्यसकारण नेपाली भाषाको प्रयोगमा विविधता रहन्छ । सृजनात्मक लेखनअन्तर्गत वर्णविन्यास, पदयोग, लेख्य चिह्न आदिमा त्रुटि हुने गर्दछन् (घिमिरे, २०७९, पृ.२३) ।

भाषिक त्रुटिका कारण

भाषिक अज्ञान : भाषामा हुने त्रुटिका कारणमध्ये भाषिक अज्ञान प्रमुख मानिन्छ । कुनै पनि कुराको प्रयोगको मुख्य आधार भनेको ज्ञान हो । बिना ज्ञान हामी कुनै पनि कुरा प्रयोग गर्न सक्दैनौं । यसर्थ भाषामा त्रुटिरहित प्रयोगका लागि सर्वप्रथम भाषिक ज्ञान हुनु आवश्यक हुन्छ । भाषिक ज्ञानका माध्यम सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ सिप हुन् । कुनै बालबालिकाले भाषाको सही ज्ञान हुन यी चार सिपमा अभ्यस्त हुनुपर्ने हुन्छ तर नेपालमा बालबालिकालाई सानै उमेरदेखि यस्तो वातावरण उपलब्ध हुन सकेको छैन (घिमिरे, २०७९, पृ.२३) ।

भाषिक वातावरण : बालबालिकालाई भाषा सिक्ने उपयुक्त वातावरण उपलब्ध छैन । यसको मूल कारण भनेको अभिभावकको अङ्ग्रेजी भाषाप्रति अत्यधिक मोह हो । अभिभावकले सानैदेखि आफ्ना छोराछोरीलाई अङ्ग्रेजी सिकून् भनेर निजी विद्यालयमा भर्ना गर्ने गर्छन् । विद्यालयका सञ्चालकहरू अङ्ग्रेजी सिकाउने बाहानामा नेपाली सुन्ने, बोल्ने, पढ्ने र लेख्ने वातावरणमा अवरोध पुर्याउँछन् । अभिभावकले सभ्य र शिक्षित कहलिने भ्रममा जथाभावी अङ्ग्रेजी शब्दको प्रयोग गरी नेपाली भाषालाई कुरूप बनाउन बालबालिकालाई शुद्ध नेपाली सिक्ने वातावरणबाट वञ्चित गर्दछन् । नेपाली भाषाको प्रयोग गर्दा जनबोलीमा पचेका र नेपालीमा विकल्प पनि नरहेका कोट, किलो, मोबाइल जस्ता अङ्ग्रेजी आगन्तुक शब्दको प्रयोग गर्नुपर्छ । नेपाली शब्द विस्थापित हुनेगरी जथाभावी अङ्ग्रेजी शब्दको प्रयोग गरेर नेपाली भाषालाई कुरूप बनाउनु भनेको एकातिर नेपाली भाषाको अपमान गर्नु हो भने अर्कातिर आफ्नै बालबालिकालाई शुद्ध नेपाली सिक्ने वातावरणबाट वञ्चित गराउनु पनि हो । यस्तै वातावरण रहिरहेमा अबका बालबालिकाले नेपाली अङ्क र अक्षर चिन्न पनि मुस्किल पर्ने स्थिति आउन सक्छ (शर्मा, २०५६ पृ. २४) ।

भाषिक त्रुटि निराकरणका उपाय

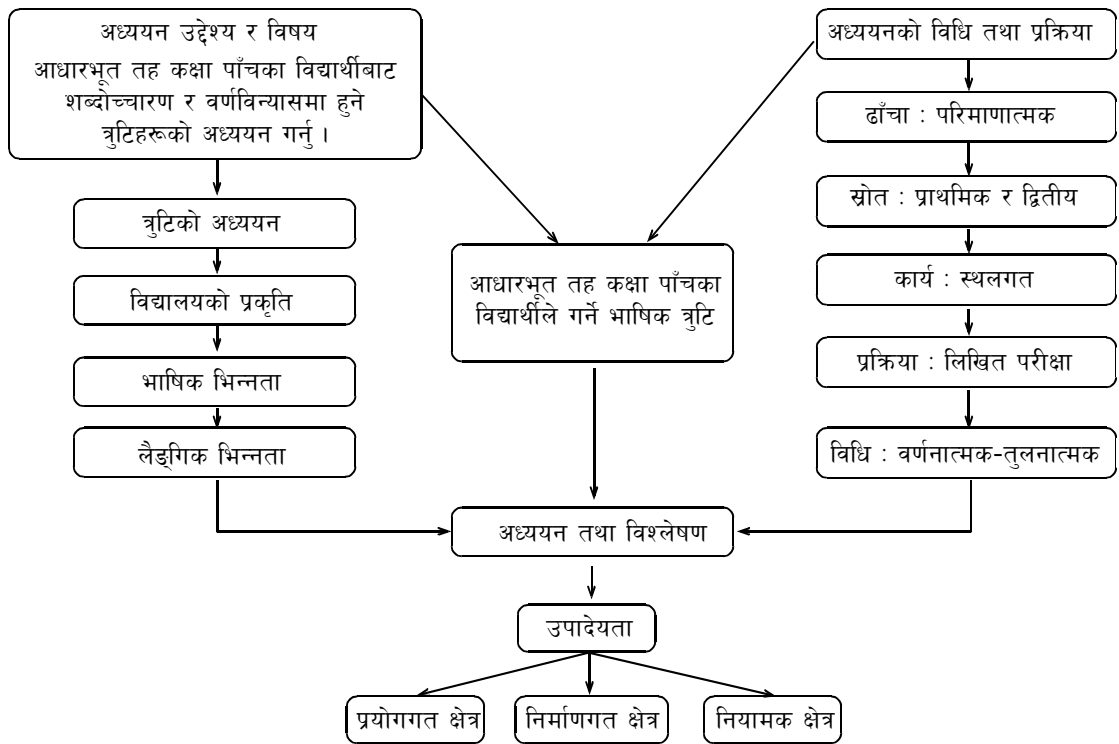
कुनै पनि भाषामा त्रुटि गर्नु भनेको उक्त भाषा प्रति अन्याय गर्नु हो । यसमा पनि आफ्नो राष्ट्रभाषामा त्रुटि गर्नु भनेको स्वअस्तित्व र राष्ट्रिय पहिचानको बेवास्ता गर्नु हो । यसैले प्रत्येक नेपालीले म जुन भाषा बोल्छु वा लेख्छु त्यसमा त्रुटि गर्दिन र यो आफ्नो भाषा र देशप्रति गरेको अपमान हो भन्ने कुरा बुझी खास अठोटका साथ सचेत भएर भाषाको प्रयोग गर्ने हो भने त्रुटिको सम्भावना अत्यन्तै कम भएर जान्छ । यस्तो अठोट गरेर आत्मविश्वासका साथ एक/दुई महिना नेपाली भाषाको अभ्यास गर्ने हो भने समस्त त्रुटिको निराकरण हुन सक्छ । भाषा प्रयोगमा सचेत हुनु भाषिक त्रुटि निराकरणको प्रमुख उपाय हो (चौलागाई, (२०७६), पृ. ३५) ।

पूर्वकार्य पुनरावलोकनको उपयोगिता

त्रुटि विश्लेषण एउटा व्यवस्थित कार्य हो यसमा त्रुटि पहिचान देखि निराकरणसम्मका प्रक्रियाहरूलाई व्यवस्थित र स्पष्ट रूपले अघि बढाइएको हुन्छ । पूर्वकार्य पुनरावलोकनबाट शोध कार्यको सिद्धान्त निर्माणमा सहयोग पुगेको छ । त्यस्तै यसबाट शोध प्रश्न निर्माण गर्न, औचित्य पृष्टि गर्न र विधि तथा प्रक्रिया निर्धारण गर्न सहयोग पुगेको छ । यसबाट भाषा र व्याकरणको सम्वन्धका बारेको सुझसमेत प्राप्त भएको छ ।

अध्ययनको अवधारणात्मक ढाँचा

प्रस्तुत अध्ययनको अवधारणात्मक ढाँचा देहायबमोजिम तयार पारिएको छ :

अध्याय तीन

अध्ययन विधि र प्रक्रिया

अनुसन्धानलाई प्रभावकारी ढङ्गले अध्ययन विश्लेषण गरी निष्कर्षमा पुऱ्याउनका लागि खास किसिमका विधिहरू अवलम्बन गर्नुपर्ने हुन्छ । यसर्थ यस अध्यायमा अध्ययनको ढाँचा र पद्धति, सामग्रीका स्रोत, जनसङ्ख्या र नमुना, सामग्री निर्माण, सामग्रीको पूर्वपरीक्षण, सामग्री परिमार्जन र व्यवस्थापन, तथ्याङ्क सङ्कलन, वर्गीकरण र तालिकीकरण तथा तथ्याङ्कको अध्ययन-विश्लेषण समेटिएका छन् ।

अध्ययनको ढाँचा र कार्य

प्रस्तुत अध्ययनका लागि परिमाणात्मक अध्ययन ढाँचा अवलम्बन गरिएको छ । यसका लागि परिमाणात्मक अध्ययन ढाँचाअन्तर्गत स्थलगत र पुस्तकालयीय अध्ययन कार्यलाई रोजिएको छ ।

सामग्रीका स्रोत

प्रस्तुत शोधकार्यका लागि प्राथमिक र द्वितीयक स्रोतका सामग्रीहरू उपयोग गरिएका छन् । यसका लागि स्थलगत अध्ययनबाट प्राप्त सामग्रीलाई प्राथमिक स्रोत र विभिन्न सन्दर्भमा प्रकाशित पुस्तक, पत्रपत्रिका र प्रकाशित तथा अप्रकाशित शोधपत्रहरू आदिबाट सङ्कलन गरिएका सामग्री द्वितीयक स्रोतअन्तर्गत राखिएका छन् ।

जनसङ्ख्या र नमुना

प्रस्तुत अध्ययनका लागि बागमती प्रदेश, ललितपुर जिल्ला, ललितपुर महानगरपालिकाभित्र पर्ने सबै विद्यालयका विद्यार्थी जनसङ्ख्या हुन सक्थे तर स्नातकोत्तर तहको यस शोध अध्ययनका लागि त्यति धेरै विद्यार्थीमाझ अध्ययन सम्भव थिएन । यसर्थ यसका लागि वडा नं ११ र १२ अन्तर्गत दुई सामुदायिक (महेन्द्र भृकुटी माध्यमिक विद्यालय र राष्ट्रिय आधारभूत विद्यालय) र दुई संस्थागत (विद्यासदन माध्यमिक विद्यालय र नागार्जुन एकेडेमी माध्यमिक विद्यालय) विद्यालयबाट सोद्देश्यपूर्ण नमुना विधि अपनाई ४८ जना गरि विद्यार्थी निर्धारण गरिएका छन् । ती ४८ जना विद्यार्थीमध्ये सामुदायिकबाट २४ र संस्थागतबाट २४ जना कायम गरिएको छ । ती २४ जनामध्ये १२ जना छात्र र १२ जना छात्रा रहेका छन् । यसमा भाषिक सन्तुलन पनि त्यसैगरी मिलाइएको छ ।

सामग्री निर्माण

आधारभूत तह कक्षा पाँचका विद्यार्थीले गर्ने भाषिक त्रुटि परिक्षणका लागि आवश्यक सामग्री निर्माण गरिएका छन् । यसमा मौखिक र लिखित कार्यसम्बद्ध प्रश्नावली तयार गरिएका छन् । मौखिक प्रश्नावलीअन्तर्गत शब्दउच्चारण, शब्दपहिचान, चित्रवर्णन, असावधानी, सन्दर्भोत्तर, गति र लय, घटनावर्णन र अनुभव वर्णन गरी आठ क्षेत्रको तथा लिखित प्रश्नावलीमा वर्णविन्यास, वाक्य कोटि, चिह्न प्रयोग, वाक्यगठन, अनुच्छेदगठन र मौलिक रचना गरी छ क्षेत्रको प्रतिनिधित्व गराइएको छ । तथ्याङ्कहरू प्राप्त भइसकेपछि विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नतामा वर्गीकरण गरी तिनको विषयगत क्षेत्रअनुसार विश्लेषणका लागि छुटाछुटै ४५ वटा तालिका बनाइएका छन् ।

सामग्रीको पूर्वपरीक्षण र परिमार्जन

प्रस्तुत अध्ययनका लागि निर्मित सामग्रीको विश्वसनीयता कायम गर्न पूर्वपरीक्षण गरिएको छ । यसमा तयार गरिएका लिखित र मौखिक प्रश्नावलीउपर एक सामुदायिक (श्री चण्डी माध्यमिक विद्यालय) र एक संस्थागत (ग्लोबल पाठशाला) विद्यालयका १२ जना छात्रछात्राको मौखिक र लिखित परीक्षा लिइएको छ । परीक्षापछि उत्तरपुस्तिका सङ्कलनपछि रुजु गरी नतिजा निकालिएको छ । यसबाट आएको परिणामका आधारमा सिद्धान्ततःसरलतम् र कठिनतम् अवस्था निर्धारण गरिएको छ । त्यसपछि विद्यार्थीहरूको कठिनाइस्तरअनुरूप मौखिक तथा लिखित प्रश्नमा आवश्यक सुधार गरिएको छ ।

तथ्याङ्क सङ्कलन र व्यवस्थापन

परिमार्जित लिखित र मौखिक प्रश्नहरू लिएर निर्धारित चार विद्यालयका ४८ जना छात्रछात्राका बिचमा अध्येता स्वयम् उपस्थित भएर मौखिक परीक्षा पालैपालो र लिखित परीक्षा विद्यालयगत हिसाबले सामूहिक सञ्चालन गरिएको छ । यस प्रक्रियामा मौखिक परीक्षाका लागि समय खुला र लिखित परीक्षाका लागि १.३० घण्टा समय विन्यास गरिएको छ । दुबै प्रकृतिका परीक्षा सकिएपछि निर्धारित मूल्याङ्कन फारामसम्बद्ध उत्तरपुस्तिका सङ्कलन गरी निर्धारित पूर्णाङ्कमा आएको अङ्क प्रदान गरिएको छ । सबै नतिजा प्राप्त भएपछि तिनलाई विषयगत क्षेत्रअनुसार विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक

भिन्नताका आधारमा वर्गीकरण गरी सोहीअनुसारका तालिकामा तालिकीकरण गरिएको छ । सबै नतिजालाई तालिकामा व्यवस्थापन गरिसकेपछि निर्धारित मौखिक परीक्षाका आठ र लिखित परीक्षाका छ क्षेत्रअन्तर्गत अध्ययन-विश्लेषणको व्यवस्थापकीय पक्षको काम पूरा गरिएको छ ।

तथ्याङ्कको अध्ययन-विश्लेषण

यसमा वर्गीकृत र तालिकीकृत तथ्याङ्कको विश्लेषणका निम्ति वर्णनात्मक-तुलनात्मक विधि उपयोग गरिएको छ । प्राप्त नतिजा विश्लेषणमा त्रुटि विश्लेषणका सैद्धान्तिक पक्षलाई आधार बनाइएको छ । विद्यार्थीले प्राप्त गरेको अङ्क र विद्यार्थी सङ्ख्याको आधारमा प्रतिशत निकालिएको छ । त्यसैगरी यसमा औसत र त्रुटिको अन्तर निकाली विद्यार्थीहरूको निर्धारित क्षेत्रअन्तर्गत रही हरेक तालिकामा विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा भाषिक सिकाइस्तर मूल्याङ्कन गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गरिएको छ ।

अध्याय चार

तथ्याङ्कको अध्ययन

यस अध्यायमा मौखिक र लिखित प्रश्नावलीसम्बद्ध तथ्याङ्कलाई सोही प्रश्नावलीका क्षेत्रहरूमा वर्गीकरण गरी विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताअनुसार मौखिक तथा लिखित प्रश्नावलीसम्बद्ध मूल्याङ्कन फाराममा अत्युत्तम, उत्तम, मध्यम र कमजोर गरी चार आधारमा प्राप्त नतिजाको अध्ययन-विश्लेषण गरिएको छ ।

मौखिक प्रश्नावलीसम्बद्ध तथ्याङ्कको अध्ययन

यस उपशीर्षकअन्तर्गत सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका प्रतिनिधि विद्यार्थीहरूले प्राप्त गरेको सुनाइ, बोलाइ र पढाइ सिपसम्बद्ध शब्दोच्चारण, शब्दपहिचान, लय र पठनगति, चित्रवर्णन, सन्दर्भोत्तर, अनुभववर्णन, घटनावर्णन र असावधानीगत गरी आठ क्षेत्रसम्बद्ध त्रुटिहरूको अध्ययन विभिन्न तालिकामा गरिएको छ ।

शब्दोच्चारणगत त्रुटि (बोलाइ सिप) : यसमा शब्दोच्चारणगत त्रुटिलाई विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको छ ।

तालिका एक

विद्यालयको प्रकृति (शब्दोच्चारणगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यालय	वि.सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	सामुदायिक	२४	१२०	८९	७४.१६	७.४१	२५.८४
२)	संस्थागत	२४	१२०	९८	८१.६६	८.१६	१८.३४ %

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका एकमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४/२४ जना प्रतिनिधि विद्यार्थीमध्ये सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त

गरेको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजालाई समग्र रूपमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १२० पूर्णाङ्कमा ८९ (७४.१६ प्रतिशत) अङ्क र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ९८ अङ्क (८१.६६ प्रतिशत) अङ्क (९ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । त्यस्तै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ७.४१ र ८.१६ औसत (०.७५ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ७.५ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले २५.८४ प्रतिशत र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १८.३४ प्रतिशत (७.५ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट भाषिक.सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा सामुदायिक विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सबल रहेको पुष्टि हुन्छ ।

तालिका दुई

लैङ्गिक भिन्नता (शब्दोच्चारणगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	छात्र	२४	१२०	९१	७५.८	७.५८	२४.२	
२)	छात्रा	२४	१२०	९५	७९.१	७.९१	२०.९	३.३ %

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका दुईमा उल्लेख भएअनुसार सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका छात्र र छात्राको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४ जना छात्र र २४ जना छात्रामध्ये छात्रतर्फ १२० पूर्णाङ्कमा ९१ (७५.८ प्रतिशत) अङ्क र छात्रातर्फ ९५ (७९.१ प्रतिशत) अङ्क (४ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । यसमा छात्रले ७.५८ र छात्राले ७.९१ औसत (०.३३ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेका थिए । यस नतिजाबाट छात्रका तुलनामा छात्राले ३.३ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा हेर्दा छात्रले २४.२ प्रतिशत र छात्राले २०.९ प्रतिशत (३.३ प्रतिशतले कम) त्रुटि

गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लैङ्गिक भिन्नतातर्फ भाषिक.सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा छात्रभन्दा छात्रा सबल रहेछन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका तीन

भाषिक भिन्नता (शब्दोच्चारणगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	प्रतिशत	औसत त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	नेपाली भाषी	७०	५४	७७.१	७.७१	२२.९
२)	नेपाली इतरभाषी	१७०	१३३	७८.२	७.८२	१.१ %

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका तीनमा सामुदायिक विद्यालयका र संस्थागत विद्यालयबाट लिएका ४८ जना विद्यार्थीमध्ये नेपाली भाषी १४ र इतर नेपाली भाषी ३४ जना विद्यार्थीले प्राप्त गरेका बोलाइ सिपसम्बद्ध नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । यसअनुसार नेपाली भाषीतर्फ पूर्णाङ्क ७० मा ५४ (७७.१ प्रतिशत) र इतर नेपालीभाषीतर्फ पूर्णाङ्क १७० मा १३३ (७८.२ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको देखियो । यसमा नेपाली भाषीले ७.७१ र नेपाली इतरभाषीले ७.८२ औसत (०.११ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट नेपाली भाषीले २२.९ प्रतिशत र इतरभाषीले २१.८ प्रतिशत (१.१ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको देखियो । यस परिणामबाट भाषिक भिन्नतातर्फ भाषिक.सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा नेपाली भाषीले भन्दा नेपाली इतरभाषी कम त्रुटी गर्दछन् भन्ने देखिन्छ ।

शब्दपहिचानगत त्रुटि (पढाइ-बोलाइ एकीकृत सिप) : यसमा शब्दपहिचानगत त्रुटिलाई विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको छ ।

तालिका चार

विद्यालयको प्रकृति (शब्दपहिचानगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यालय	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	सामुदायिक	२४	१२०	१५७	६५.४१	६.५४	३१.७
२)	संस्थागत	२४	१२०	१८९	७८.७५	७.८७	१५

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका चारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ। दुई विद्यालयबाट लिइएका २४/२४ जना प्रतिनिधि विद्यार्थीमध्ये सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजालाई समग्र रूपमा केलाउँदा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १२० पूर्णाङ्कमा १५७ (६५.४१)प्रतिशत) अङ्क र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १८९ अङ्क (७८.७५) प्रतिशत) अङ्क (३२अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो। त्यस्तै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले (६.५४ र ७.८७) औसत (१.३३) औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो। यस नतिजाबाट सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले (१.३३) प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो। यस हिसाबमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले (३१.७) प्रतिशत र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १५ प्रतिशत (१.३३) प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो। यस परिणामबाट भाषिक सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा सामुदायिक विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सबल रहेको पुष्टि हुन्छ।

तालिका पाँच

लैङ्गिक भिन्नता (शब्दपहिचानगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	छात्र	२४	१२०	१७६	७३.३३	१४.६६	६.७	.३.३
२)	छात्रा	२४	१२०	१७०	७०.८३	१४.१६	१०	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका पाँचमा उल्लेख भएअनुसार सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका छात्र र छात्राको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४ जना छात्र र २४ जना छात्रामध्ये छात्रतर्फ १२० पूर्णाङ्कमा १७६ (७३.३३ प्रतिशत) अङ्क र छात्रातर्फ १७० (७०.८३प्रतिशत) अङ्क (६ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । यसमा छात्रले ७३.३३ र छात्राले ७०.८३ औसत (३.३ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेका थिए । यस नतिजाबाट छात्राका तुलनामा छात्रले ३.३ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा हेर्दा छात्रले .६.७ प्रतिशत र छात्राले १० प्रतिशत (३.३ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लैङ्गिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा छात्राभन्दा छात्र सबल रहेछन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका छ

भाषिक भिन्नता (शब्दपहिचानगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	नेपाली भाषी	७०	१०७	७६.४	७.६४	२३.६	०.५३
२)	नेपाली इतरभाषी	१४०	२४२	७१.१	७.११	२८.९	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका छमा सामुदायिक विद्यालयका र संस्थागत विद्यालयबाट लिएका ४८ जना विद्यार्थीमध्ये नेपाली भाषी १४ र इतर नेपाली भाषी ३४ जना विद्यार्थीले प्राप्त गरेका बोलाइ सिपसम्बद्ध नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । यसअनुसार नेपाली भाषीतर्फ पूर्णाङ्क ७० मा १०७ (७६.४ प्रतिशत) र इतर नेपालीभाषीतर्फ पूर्णाङ्क १७० मा २४२ (७१.१ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको देखियो । यसमा नेपाली भाषीले ७.६४ र नेपाली इतरभाषीले ७.११ औसत (०.५३ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट नेपाली भाषीले २३.६ प्रतिशत र इतरभाषीले २८.९ प्रतिशत (०.५३ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको देखियो । यस परिणामबाट भाषिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा नेपाली भाषीले भन्दा नेपाली इतरभाषी कम त्रुटि गर्दछन् भन्ने देखिन्छ ।

लय र पठनगतिसम्बद्ध त्रुटि (सुनाइ-पढाइ एकीकृत सिप) : यसमा मौखिक प्रश्नावलीअनुसार लय र पठनगतिसम्बद्ध त्रुटिलाई विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको छ ।

तालिका सात

विद्यालयको प्रकृति (लय र पठनगतिसम्बद्ध त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यालय	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	सामुदायिक	२४	१२०	८३	६९.१	१३.८२	३०.९	३.१८
२)	संस्थागत	२४	१२०	१०२	८५	१७	१५	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका सातमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४/२४ जना प्रतिनिधि विद्यार्थीमध्ये सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजालाई समग्र रूपमा केलाउँदा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १२० पूर्णाङ्कमा ८३ (६९.१ प्रतिशत) अङ्क र संस्थागत

विद्यालयका विद्यार्थीले १०२ अङ्क (८५ प्रतिशत) अङ्क (१७ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । त्यस्तै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १३.८२ र १७ औसत (३.१८ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ३.१८ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ३०.९ प्रतिशत र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १५ प्रतिशत (३.१८ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट भाषिक.सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा सामुदायिक विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सबल रहेको पुष्टि हुन्छ ।

तालिका आठ

लैङ्गिक भिन्नता (लय र पठनगतिसम्बद्ध त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	छात्र	२४	१२०	८९	७४.१	१४.८२	२५.९	१
२)	छात्रा	२४	१२०	९५	७९.१	१५.८२	२०.९	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका आठमा उल्लेख भएअनुसार सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका छात्र र छात्राको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४ जना छात्र र २४ जना छात्रामध्ये छात्रतर्फ १२० पूर्णाङ्कमा ८९ (७४.१ प्रतिशत) अङ्क र छात्रातर्फ ९५ (७९.१ प्रतिशत) अङ्क (५ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । यसमा छात्रले १४.८२ र छात्राले १५.८२ औसत (१ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेका थिए । यस नतिजाबाट छात्रका तुलनामा छात्राले १ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा हेर्दा छात्रले २५.९ प्रतिशत र छात्राले २०.९ प्रतिशत (५ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लैङ्गिक भिन्नतातर्फ भाषिक.सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा छात्रभन्दा छात्रा केही सबल रहेछन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका नौ

भाषिक भिन्नता (लय र पठनगतिसम्बद्ध त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	नेपाली भाषी	७०	५५	७८.५	१५.७	२१.५	२.७
२)	नेपाली इतरभाषी	१७०	१२९	७५.८	१५.१६	२४.२	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका नौमा सामुदायिक विद्यालयका र संस्थागत विद्यालयबाट लिएका ४८ जना विद्यार्थीमध्ये नेपाली भाषी १४ र इतर नेपाली भाषी ३४ जना विद्यार्थीले प्राप्त गरेका बोलाइ सिपसम्बद्ध नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ। यसअनुसार नेपाली भाषीतर्फ पूर्णाङ्क ७० मा ५५ (७८.५ प्रतिशत) र इतर नेपालीभाषीतर्फ पूर्णाङ्क १७० मा १२९ (७५.८ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको देखियो। यसमा नेपाली भाषीले १५.७ र नेपाली इतरभाषीले १५.१६ औसत (०.५४ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो। यस नतिजाबाट नेपाली भाषीले २१.५ प्रतिशत र इतरभाषीले २४.२ प्रतिशत (२.७ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको देखियो। यस परिणामबाट भाषिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा नेपाली भाषीले भन्दा नेपाली इतरभाषी बढी त्रुटि गर्दछन् भन्ने देखिन्छ।

चित्रवर्णन/वाक्यनिर्माणगत त्रुटि (बोलाइ सिप) : यसमा मौखिक प्रश्नावलीअनुसार चित्रवर्णन/वाक्यनिर्माणगत त्रुटिलाई विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको छ।

तालिका १०

विद्यालयको प्रकृति (चित्रवर्णन/वाक्यनिर्माणगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यालय	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	सामुदायिक	२४	१२०	७५	६२.५	१२.५	३७.५
२)	संस्थागत	२४	१२०	१०१	८४.१	१६.८२	१५.९

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका १० मा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ। दुई विद्यालयबाट लिइएका २४/२४ जना प्रतिनिधि विद्यार्थीमध्ये सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजालाई समग्र रूपमा केलाउँदा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १२० पूर्णाङ्कमा ७५ (६२.५ प्रतिशत) अङ्क र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १०१ अङ्क (८४.१ प्रतिशत) अङ्क (२६ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो। त्यस्तै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १२.५ र १६.८२ औसत (२१.६ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो। यस नतिजाबाट सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले २१.६ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो। यस हिसाबमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ३७.५ प्रतिशत र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १५.९ प्रतिशत (२१.६ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो। यस परिणामबाट भाषिक सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा सामुदायिक विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सबल रहेको पुष्टि हुन्छ।

तालिका ११

लैङ्गिक भिन्नता (चित्रवर्णन/वाक्यनिर्माणगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	छात्र	२४	१२०	८६	७१.६	१४.३२	२८.४	४.२
२)	छात्रा	२४	१२०	९१	७५.८	१५.१६	२४.२	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ११ मा उल्लेख भएअनुसार सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका छात्र र छात्राको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४ जना छात्र र २४ जना छात्रामध्ये छात्रतर्फ १२० पूर्णाङ्कमा ८६ (७१.६ प्रतिशत) अङ्क र छात्रातर्फ ९१ (७५.८ प्रतिशत) अङ्क (५ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । यसमा छात्रले १४.३२ र छात्राले १५.१६ औसत (४.२ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेका थिए । यस नतिजाबाट छात्रका तुलनामा छात्राले ४.२ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा हेर्दा छात्रले २८.४ प्रतिशत र छात्राले २४.२ प्रतिशत (४.२ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लैङ्गिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा छात्रभन्दा छात्रा केही सबल रहेछन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका १२

भाषिक भिन्नता (चित्रवर्णन/वाक्यनिर्माणगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	नेपाली भाषी	७०	५४	७७.१	१५.४२	२२.९	४.८
२)	नेपाली इतरभाषी	१७०	१२३	७२.३	१४.४६	२७.७	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका १२ मा सामुदायिक विद्यालयका र संस्थागत विद्यालयबाट लिएका ४८ जना विद्यार्थीमध्ये नेपाली भाषी १४ र इतर नेपाली भाषी ३४ जना विद्यार्थीले प्राप्त गरेका बोलाइ सिपसम्बद्ध नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । यसअनुसार नेपाली भाषीतर्फ पूर्णाङ्क ७० मा ५४ (७७.१ प्रतिशत) र इतर नेपालीभाषीतर्फ पूर्णाङ्क १७० मा १२३ (७२.३ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको देखियो । यसमा नेपाली भाषीले १५.४२ र नेपाली इतरभाषीले १४.४६ औसत (०.९६ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट नेपाली भाषीले २२.९ प्रतिशत र इतरभाषीले २७.७ प्रतिशत (४.८ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको देखियो । यस परिणामबाट भाषिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा नेपाली भाषीले भन्दा नेपाली इतरभाषी कम त्रुटि गर्दछन् भन्ने देखिन्छ ।

सन्दर्भोत्तर (वर्णविन्यासीय त्रुटि-सुनाइ-बोलाइ एकीकृत सिप) : यसमा मौखिक प्रश्नावलीअनुसार सन्दर्भोत्तर (वर्णविन्यासीय) त्रुटिलाई विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको छ ।

तालिका १३

विद्यालयको प्रकृति (सन्दर्भोत्तर त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यालय	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	सामुदायिक	२४	१२०	७८	६५	१३	३५	१३.३
२)	संस्थागत	२४	१२०	९४	७८.३	१५.६६	२१.७	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका १३ मा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४/२४ जना प्रतिनिधि विद्यार्थीमध्ये सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको वर्णविन्यासीय त्रुटिअन्तर्गत सुनाइ-बोलाइ एकीकृत सिपगत नतिजालाई समग्र रूपमा केलाउँदा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १२० पूर्णाङ्कमा ७८

(६५ प्रतिशत) अङ्क र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ९४ अङ्क (७८.३ प्रतिशत) अङ्क (१६ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । त्यस्तै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १३ र १५.६६ औसत (२.६६औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले २.६६ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ३५ प्रतिशत र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले २१.७ प्रतिशत (१३.३ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट भाषिक.सिपअन्तर्गत वर्णविन्यासीय त्रुटिअन्तर्गत सुनाइ-बोलाइ एकीकृत सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा सामुदायिक विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सबल रहेको पुष्टि हुन्छ ।

तालिका १४

लैङ्गिक भिन्नता (सन्दर्भोत्तर त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	छात्र	२४	१२०	८६	७१.६	१४.३२	२८.४	०
२)	छात्रा	२४	१२०	८६	७१.६	१४.३२	२८.४	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका १४ मा उल्लेख भएअनुसार सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका छात्र र छात्राको वर्णविन्यासीय त्रुटिअन्तर्गत सुनाइ-बोलाइ एकीकृत सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४ जना छात्र र २४ जना छात्रामध्ये छात्रतर्फ १२० पूर्णाङ्कमा ८६ (७१.६ प्रतिशत) अङ्क र छात्रातर्फ ८६ (७१.६ प्रतिशत) अङ्क (० अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । यसमा छात्रले १४.३२ र छात्राले १४.३२ औसत (०.औसतले बढी) अङ्क कायम गरेका थिए । यस नतिजाबाट छात्रका तुलनामा छात्राले ० प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा हेर्दा छात्रले २८.४ प्रतिशत र छात्राले २८.४ प्रतिशत (० प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लैङ्गिक भिन्नतातर्फ

वर्णविन्यासीय त्रुटिअन्तर्गत सुनाइ-बोलाइ एकीकृत भाषिक सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा छात्र र छात्रा दुबै सबल रहेका छन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका १५

भाषिक भिन्नता (सन्दर्भोत्तर त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	.औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	नेपाली भाषी	७०	५२	७४.२	१४.८४	२५.८	४.८
२)	नेपाली इतरभाषी	१७०	११८	६९.४	१३.८८	३०.६	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका १५ मा सामुदायिक विद्यालयका र संस्थागत विद्यालयबाट लिएका ४८ जना विद्यार्थीमध्ये नेपाली भाषी १४ र इतर नेपाली भाषी ३४ जना विद्यार्थीले प्राप्त गरेका बोलाइ सिपसम्बद्ध नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । यसअनुसार नेपाली भाषीतर्फ पूर्णाङ्क ७० मा ५२ (७४.२ प्रतिशत) र इतर नेपालीभाषीतर्फ पूर्णाङ्क १७० मा ११८ (६९.४ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको देखियो । यसमा नेपाली भाषीले १४.८४ र नेपाली इतरभाषीले १३.८८ औसत (०.९६ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट नेपाली भाषीले २५.८ प्रतिशत र इतरभाषीले ३०.६ प्रतिशत (४.८ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको देखियो । यस परिणामबाट भाषिक भिन्नतातर्फ वर्णविन्यासीय त्रुटिअन्तर्गत सुनाइ-बोलाइ एकीकृत भाषिक सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा नेपाली भाषीले भन्दा नेपाली इतरभाषीले बढी त्रुटि गर्दछन् भन्ने देखिन्छ ।

अनुभववर्णन (वाक्यगठनसम्बद्ध त्रुटि-बोलाइ सिप) : यसमा मौखिक प्रश्नावलीअनुसार अनुभववर्णन (वाक्यगठनगत) सम्बद्ध त्रुटिलाई विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको छ ।

तालिका १६

विद्यालयको प्रकृति (अनुभववर्णनसम्बद्ध त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यालय	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	सामुदायिक	२४	२४०	१५२	६३.३	६.३३	३६.७
२)	संस्थागत	२४	२४०	१८८	७८.३	७.८३	२१.७

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका १६ मा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ। दुई विद्यालयबाट लिइएका २४/२४ जना प्रतिनिधि विद्यार्थीमध्ये सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजालाई समग्र रूपमा केलाउँदा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले २४० पूर्णाङ्कमा १५२ (६३.३ प्रतिशत) अङ्क र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १८८ अङ्क (७८.३ प्रतिशत) अङ्क (३६ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो। त्यस्तै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ६.३३ र ७.८३ औसत (१५ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो। यस नतिजाबाट सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १५ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो। यस हिसाबमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ३६.७ प्रतिशत र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले २१.७ प्रतिशत (१५ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो। यस परिणामबाट भाषिक सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा सामुदायिक विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सबल रहेको पुष्टि हुन्छ।

तालिका १७

लैङ्गिक भिन्नता (अनुभववर्णनसम्बद्ध त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	छात्र	२४	२४०	१५९	६६.२	६.६२	३३.८	३.८
२)	छात्रा	२४	२४०	१६८	७०	७	३०	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका १७ मा उल्लेख भएअनुसार सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका छात्र र छात्राको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४ जना छात्र र २४ जना छात्रामध्ये छात्रतर्फ २४० पूर्णाङ्कमा १५९ (६६.२ प्रतिशत) अङ्क र छात्रातर्फ १६८ (७० प्रतिशत) अङ्क -९ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । यसमा छात्रले ६.६२ र छात्राले ७ औसत (३.८ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेका थिए । यस नतिजाबाट छात्रका तुलनामा छात्राले ३.३ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा हेर्दा छात्रले ३३.८ प्रतिशत र छात्राले ३० प्रतिशत (३.८ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लैङ्गिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा छात्रभन्दा छात्रा केही सबल रहेछन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका १८

भाषिक भिन्नता (अनुभववर्णनसम्बद्ध त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	नेपाली भाषी	१४०	१०४	७४.२	७.४२	२५.८	३४.२
२)	नेपाली इतरभाषी	३४०	१३६	४०	४	६०	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका १८ मा सामुदायिक विद्यालयका र संस्थागत विद्यालयबाट लिएका ४८ जना विद्यार्थीमध्ये नेपाली भाषी १४ र इतर नेपाली भाषी ३४ जना विद्यार्थीले प्राप्त गरेका बोलाइ सिपसम्बद्ध नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ। यसअनुसार नेपाली भाषीतर्फ पूर्णाङ्क १४० मा १०४ (७४.२ प्रतिशत) र इतर नेपालीभाषीतर्फ पूर्णाङ्क ३४० मा १३६ (४० प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको देखियो। यसमा नेपाली भाषीले ७.४२ र नेपाली इतरभाषीले ४ औसत (३.४२ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो। यस नतिजाबाट नेपाली भाषीले २५.८ प्रतिशत र इतरभाषीले ६० प्रतिशत (३४.२ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको देखियो। यस परिणामबाट भाषिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा नेपाली भाषीले भन्दा नेपाली इतरभाषी बढी त्रुटि गर्दछन् भन्ने देखिन्छ।

घटनावर्णन (सम्भन्ने क्षमतासम्बद्ध त्रुटि-बोलाइ सिप) : यसमा मौखिक प्रश्नावलीअनुसार घटनावर्णन (सम्भन्ने क्षमता) सम्बद्ध त्रुटिलाई विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको छ।

तालिका १९

विद्यालयको प्रकृति (घटनावर्णनसम्बद्ध त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यालय	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	सामुदायिक	२४	१२०	७९	६५.८	१३.१६	३४.२	१५
२)	संस्थागत	२४	१२०	९७	८०.८	१६.१६	१९.२	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका १९ मा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ। दुई विद्यालयबाट लिइएका २४/२४ जना प्रतिनिधि विद्यार्थीमध्ये सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजालाई समग्र रूपमा केलाउँदा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १२० पूर्णाङ्कमा ७९ (६५.८ प्रतिशत) अङ्क र संस्थागत

विद्यालयका विद्यार्थीले ९७ अङ्क (८०.८ प्रतिशत) अङ्क (१८अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । त्यस्तै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १३.१६ र १६.१६ औसत (१.५ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १५ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ३४.२ प्रतिशत र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १९.२ प्रतिशत (१५ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट भाषिक.सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा सामुदायिक विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सबल रहेको पुष्टि हुन्छ ।

तालिका २०

लैङ्गिक भिन्नता (घटनावर्णनसम्बद्ध त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	छात्र	२४	१२०	८५	७०.८	१४.१६	२९.२	४.२
२)	छात्रा	२४	१२०	९०	७५	१५	२५	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका २० मा उल्लेख भएअनुसार सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका छात्र र छात्राको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४ जना छात्र र २४ जना छात्रामध्ये छात्रतर्फ १२० पूर्णाङ्कमा ८५ (७०.८ प्रतिशत) अङ्क र छात्रातर्फ ९० (७५ प्रतिशत) अङ्क (५ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । यसमा छात्रले १४.१६ र छात्राले १५ औसत (०.८४ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेका थिए । यस नतिजाबाट छात्रका तुलनामा छात्राले ०.८४ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा हेर्दा छात्रले २९.२ प्रतिशत र छात्राले २५ प्रतिशत (४.२ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लैङ्गिक भिन्नतातर्फ भाषिक.सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा छात्रभन्दा छात्रा केही सबल रहेछन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका २१

भाषिक भिन्नता (घटनावर्णनसम्बद्ध त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	नेपाली भाषी	७०	५२	७४.२	१४.८४	२५.८	१.३
२)	नेपाली इतरभाषी	१७०	१२४	७२.९	१४.५८	२७.१	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका २१ मा सामुदायिक विद्यालयका र संस्थागत विद्यालयबाट लिएका ४८ जना विद्यार्थीमध्ये नेपाली भाषी १४ र इतर नेपाली भाषी ३४ जना विद्यार्थीले प्राप्त गरेका बोलाइ सिपसम्बद्ध नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । यसअनुसार नेपाली भाषीतर्फ पूर्णाङ्क ७० मा ५२ (७४.२ प्रतिशत) र इतर नेपालीभाषीतर्फ पूर्णाङ्क १७० मा १२४ (७२.९ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको देखियो । यसमा नेपाली भाषीले १४.८४ र नेपाली इतरभाषीले १४.५८औसत (०.२६ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट नेपाली भाषीले २५.८प्रतिशत र इतरभाषीले २७.१ प्रतिशत (१.३ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको देखियो । यस परिणामबाट भाषिक भिन्नतातर्फ भाषिक.सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा नेपाली भाषीले भन्दा नेपाली इतरभाषी बढी त्रुटी गर्दछन् भन्ने देखिन्छ ।

असावधानीका कारण हुने वर्णविन्यासीय त्रुटि (बोलाइ सिप) : यसमा मौखिक प्रश्नावलीअनुसार असावधानीका कारण हुने वर्णविन्यासीय त्रुटिलाई विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको छ ।

तालिका २२

विद्यालयको प्रकृति (असावधानीका कारण हुने त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यालय	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	सामुदायिक	२४	२४०	१५७	६५.४	६.५४	३४.६
२)	संस्थागत	२४	२४०	१९६	८१.६	८.१६	१८.४

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका २२ मा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ। दुई विद्यालयबाट लिइएका २४/२४ जना प्रतिनिधि विद्यार्थीमध्ये सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजालाई समग्र रूपमा केलाउँदा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले २४० पूर्णाङ्कमा १५७ (६५.४ प्रतिशत) अङ्क र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १९६ अङ्क (८१.६ प्रतिशत) अङ्क (३९ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो। त्यस्तै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ६.५४ र ८.१६ औसत (१.६२ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो। यस नतिजाबाट सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १.६२ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो। यस हिसाबमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ३४.६ प्रतिशत र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १८.४ प्रतिशत (१६.२ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो। यस परिणामबाट भाषिक सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा सामुदायिक विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सबल रहेको पुष्टि हुन्छ।

तालिका २३

लैङ्गिक भिन्नता (असावधानीका कारण हुने त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	छात्र	२४	२४०	९१	३७.९	३.७९	६२.१	०.८५
२)	छात्रा	२४	२४०	९३	३८.७५	३.८७	६१.२५	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका २३ मा उल्लेख भएअनुसार सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका छात्र र छात्राको बोलाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४ जना छात्र र २४ जना छात्रामध्ये छात्रतर्फ २४० पूर्णाङ्कमा ९१ (३७.९ प्रतिशत) अङ्क र छात्रातर्फ ९३ (३८.७५ प्रतिशत) अङ्क (२ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । यसमा छात्रले ३.७९ र छात्राले ३.८७ औसत (०.८ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेका थिए । यस नतिजाबाट छात्रका तुलनामा छात्राले ०.८ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा हेर्दा छात्रले ६२.१ प्रतिशत र छात्राले ६१.२५ प्रतिशत (०.८५ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लैङ्गिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा छात्राभन्दा छात्र केही सबल रहेछन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका २४

भाषिक भिन्नता (असावधानीका कारण हुने त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	नेपाली भाषी	१४०	१०८	७७.१	७.७१	२२.९	४.८
२)	नेपाली इतरभाषी	३४०	२४६	७२.३	७.२४	२७.७	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका २४ मा सामुदायिक विद्यालयका र संस्थागत विद्यालयबाट लिएका ४८ जना विद्यार्थीमध्ये नेपाली भाषी १४ र इतर नेपाली भाषी ३४ जना विद्यार्थीले प्राप्त गरेका बोलाइ सिपसम्बद्ध नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । यसअनुसार नेपाली भाषीतर्फ पूर्णाङ्क १४० मा १०८ (७७.१ प्रतिशत) र इतर नेपालीभाषीतर्फ पूर्णाङ्क ३४० मा २४६ (७२.३ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको देखियो । यसमा नेपाली भाषीले ७.७१ र नेपाली इतरभाषीले ७.२४ औसत (०.४७ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट नेपाली भाषीले २२.९ प्रतिशत र इतरभाषीले २७.७ प्रतिशत (४.८प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको देखियो । यस परिणामबाट भाषिक भिन्नतातर्फ भाषिक.सिपअन्तर्गत बोलाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा नेपाली भाषीले भन्दा नेपाली इतरभाषी बढी त्रुटि गर्दछन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका २५

मौखिक प्रश्नावलीसम्बद्ध नतिजाको समग्र अध्ययन

क्र.सं.	मौखिक त्रुटिका क्षेत्र	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	शब्दोच्चारण	७२०	५६०	७७.७७	११.६६	२२.२३	३.३४
२)	शब्दपहिचान	७२०	७१७	९९.५	१४.९३	०.५	०.०७
३)	लय र पठनगति	७२०	५५३	७६.८	११.५२	२३.२	३.४८
४)	चित्रवर्णन	७२०	५२०	७२.२	१०.८३	२७.८	४.१७
५)	सन्दर्भोत्तर	७२०	५१४	७१.३	१०.७०	२८.७	४.३
६)	अनुभववर्णन	१४४०	९०७	६२.९	१८.८९	३७.१	११.११
७)	घटनावर्णन	७२०	५२७	७३.१	१०.९७	२६.९	४.०३
८)	असावधानी	१४४०	८९१	६१.८	१८.५६	३८.२	११.४४
जम्मा	८	७२००	५१८९	७२.०६	१०.८१	२७.९४	४.१७

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका २५ मा मौखिक प्रश्नावलीसम्बद्ध समग्र नतिजाको अध्ययन गरिएको छ । तालिकाबद्ध नतिजाअनुसार शब्दोच्चारणमा ५६० (७७.७७ प्रतिशत), शब्दपहिचानमा ७१७ (९९.५ प्रतिशत), लय र पठनगतिमा ५५३ (७६.८ प्रतिशत), चित्रवर्णनमा ५२० (७२.२ प्रतिशत) सन्दर्भोत्तरमा ५१४ (७१.३ प्रतिशत), अनुभववर्णनमा ९०७ (६२.९ प्रतिशत), घटनावर्णनमा ५२७ (७३.१ प्रतिशत) र असावधानीमा ८९१ (६१.८ प्रतिशत) अङ्क हासिल गरेको पाइयो । मग्नमा भने ५१८९ (७२.०६ प्रतिशत) अङ्क कायम भएको देखियो । यसमा मौखिक उपलब्धिअन्तर्गत त्रुटिको स्थान २७. ९४ प्रतिशत कायम हुनुबाट निर्धारित तह र कक्षाका प्रतिनिधि विद्यार्थी मौखिक अभिव्यक्तिसम्बद्ध भाषिक सिपको शिक्षण सिकाइप्रति अपेक्षाकृत जागरुक छैनन् भन्ने देखिन्छ ।

लिखित प्रश्नावली

यस उपशीर्षकअन्तर्गत विद्यालयको प्रकृति अर्थात् सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका प्रतिनिधि विद्यार्थीहरूले प्राप्त गरेको लेखाइ सिपसम्बद्ध वर्णविन्यासीय, शब्दोच्चारणगत, चिह्न प्रयोगगत, अनुच्छेद लेखन, कोटिगत त्रुटि र मौलिक रचनागत त्रुटि गरी छ क्षेत्रसम्बद्ध त्रुटिहरूको देहायबमोजिम विभिन्न तालिकामा क्रमशः अध्ययन गरिएको छ ।

वर्णविन्यासीय त्रुटि : यसमा लिखित प्रश्नावलीअनुसार वर्णविन्यासीय त्रुटिको परीक्षणबाट प्राप्त नतिजाको विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको छ ।

तालिका २६

विद्यालयको प्रकृति (वर्णविन्यासीय त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यालय	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	सामुदायिक	२४	३६०	२४३	६७.५	४.५	३२.५
२)	संस्थागत	२४	३६०	२५८	७१.६	४.७७	२८.४

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका २६ मा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको लेखाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ। दुई विद्यालयबाट लिइएका २४/२४ जना प्रतिनिधि विद्यार्थीमध्ये सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको लेखाइ भाषिक सिपगत नतिजालाई समग्र रूपमा केलाउँदा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ३६० पूर्णाङ्कमा २४३ (६७.५ प्रतिशत) अङ्क र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले २५८ अङ्क (७१.६ प्रतिशत) अङ्क (१५ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो। त्यस्तै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ४.५ र ४.७७ औसत (०.२७ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो। यस नतिजाबाट सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ०.२७ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो। यस हिसाबमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ३२.५ प्रतिशत र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले २८.४ प्रतिशत (४.१ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो। यस परिणामबाट भाषिक सिपअन्तर्गत लेखाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा सामुदायिक विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सबल रहेको पुष्टि हुन्छ।

तालिका २७

लैङ्गिक भिन्नता (वर्णविन्यासीय त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	छात्र	२४	३६०	२५२	७०	७	३०	१.२
२)	छात्रा	२४	३६०	२४८	६८.८	४.५८	३१.२	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका २७ मा उल्लेख भएअनुसार सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका छात्र र छात्राको लेखाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ। दुई विद्यालयबाट लिइएका २४ जना छात्र र २४ जना छात्रामध्ये छात्रतर्फ ३६० पूर्णाङ्कमा २५२ (७० प्रतिशत) अङ्क र छात्रातर्फ २४८ (६८.८ प्रतिशत) अङ्क (४ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो। यसमा

छात्रले ७ र छात्राले ४.५८ औसत (२.४२ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेका थिए । यस नतिजाबाट छात्रका तुलनामा छात्राले २.४२ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा हेर्दा छात्रले ३० प्रतिशत र छात्राले ३१.२ प्रतिशत (१.२ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लैङ्गिक भिन्नतातर्फ भाषिक.सिपअन्तर्गत लेखाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा छात्रभन्दा छात्रा केही सबल रहेछन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका २८

भाषिक भिन्नता (वर्णविन्यासीय त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	.औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	नेपाली भाषी	२१०	१३३	६३.३	४.२२	३६.७	११
२)	नेपाली इतरभाषी	५१०	२६७	५२.३	३.४८	४७.७	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका २८ मा सामुदायिक विद्यालयका र संस्थागत विद्यालयबाट लिएका ४८ जना विद्यार्थीमध्ये नेपाली भाषी १४ र इतर नेपाली भाषी ३४ जना विद्यार्थीले प्राप्त गरेका लेखाइ सिपसम्बद्ध नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । यसअनुसार नेपाली भाषीतर्फ पूर्णाङ्क २१० मा १३३ (६३.३ प्रतिशत) र इतर नेपालीभाषीतर्फ पूर्णाङ्क ५१० मा २६७ (५२.३ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको देखियो । यसमा नेपाली भाषीले ४.२२ र नेपाली इतरभाषीले ३.४८ औसत (०.७४ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट नेपाली भाषीले ३६.७ प्रतिशत र इतरभाषीले ४७.७ प्रतिशत (१.१ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको देखियो । यस परिणामबाट भाषिक भिन्नतातर्फ भाषिक.सिपअन्तर्गत लेखाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा नेपाली भाषीले भन्दा नेपाली इतरभाषी बढी त्रुटि गर्दछन् भन्ने देखिन्छ ।

कोटिगत त्रुटि : यसमा लिखित प्रश्नावलीअनुसार कोटिगत त्रुटिको परीक्षणबाट प्राप्त नतिजाको विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको छ ।

तालिका २९

विद्यालयको प्रकृति (कोटिगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यालय	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	सामुदायिक	२४	३६०	१६३	४५.२	४.५२	५४.८
२)	संस्थागत	२४	३६०	२२६	६२.७	४.१८	३७.३

स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका २९ मा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको लेखाइ सिपअन्तर्गत कोटिगत भाषिक त्रुटिको नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४/२४ जना प्रतिनिधि विद्यार्थीमध्ये सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको लेखाइ भाषिक सिपगत नतिजालाई समग्र रूपमा केलाउँदा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ३६० पूर्णाङ्कमा १६३ (४५.२ प्रतिशत) अङ्क र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले २२६ अङ्क (६२.७ प्रतिशत) अङ्क (६३ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । त्यस्तै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ४.५२ र ४.१८ औसत (०.३४ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ०.३४ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ५४.८ प्रतिशत र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ३७.३ प्रतिशत (१७.५ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लेखाइ भाषिक सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा सामुदायिक विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सबल रहेको पुष्टि हुन्छ ।

तालिका ३०

लैङ्गिक भिन्नता (कोटिगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	छात्र	२४	३६०	१७४	४८.३	३.२२	५१.७	१२.५
२)	छात्रा	२४	३६०	२१९	६०.८	४.०५	३९.२	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ३० मा उल्लेख भएअनुसार सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका छात्र र छात्राको लेखाई भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४ जना छात्र र २४ जना छात्रामध्ये छात्रतर्फ ३६० पूर्णाङ्कमा १७४ (४८.३ प्रतिशत) अङ्क र छात्रातर्फ २१९ (६०.८ प्रतिशत) अङ्क (४५ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । यसमा छात्रले ३.२२ र छात्राले ४.०५ औसत (०.८३ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेका थिए । यस नतिजाबाट छात्रका तुलनामा छात्राले ०.८३ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा हेर्दा छात्रले ५१.७ प्रतिशत र छात्राले ३९.२ प्रतिशत (१२.५ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लैङ्गिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत लेखाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा छात्रभन्दा छात्रा केही सबल रहेका छन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका ३१

भाषिक भिन्नता (कोटिगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	नेपाली भाषी	२१०	११३	५३.८०	३.५८	४६.२	०.३१
२)	नेपाली इतरभाषी	५१०	२७६	५४.११	३.६०	४५.८९	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ३१ मा सामुदायिक विद्यालयका र संस्थागत विद्यालयबाट लिएका ४८ जना विद्यार्थीमध्ये नेपाली भाषी १४ र इतर नेपाली भाषी ३४ जना विद्यार्थीले प्राप्त गरेका लेखाई सिपसम्बद्ध नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । यसअनुसार नेपाली भाषीतर्फ पूर्णाङ्क २१० मा ११३ (५३.८० प्रतिशत) र इतर नेपालीभाषीतर्फ पूर्णाङ्क ५१० मा २७६ (५४.११ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको देखियो । यसमा नेपाली भाषीले ३.५८ र नेपाली इतरभाषीले ३.६० औसत (०.२ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट नेपाली भाषीले ४६.२ प्रतिशत र इतरभाषीले ४५.८९ प्रतिशत (०.३१ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको देखियो । यस परिणामबाट भाषिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत लेखाई सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा नेपाली भाषीले भन्दा नेपाली इतरभाषी बढी त्रुटि गर्दछन् भन्ने देखिन्छ ।

चिह्न प्रयोगगत त्रुटि : यसमा लिखित प्रश्नावलीअनुसार चिह्न प्रयोगगत त्रुटिको परीक्षणबाट प्राप्त नतिजाको विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको छ ।

तालिका ३२

विद्यालयको प्रकृति (चिह्न प्रयोगगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यालय	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	सामुदायिक	२४	१२०	७०	५८.३३	११.६६	४१.६७	०.७७
२)	संस्थागत	२४	१२०	७१	५९.१	११.८२	४०.९	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ३२ मा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको लेखाई भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४/२४ जना प्रतिनिधि विद्यार्थीमध्ये सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको लेखाई भाषिक सिपगत नतिजालाई समग्र रूपमा केलाउँदा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १२० पूर्णाङ्कमा ७० (५८.३३प्रतिशत) अङ्क र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले

७१ अङ्क (५९.१ प्रतिशत) अङ्क (०.७७ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । त्यस्तै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ११.६६ र ११.८२ औसत (०.१६ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ०.१६ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ४१.६७ प्रतिशत र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ४०.९ प्रतिशत (०.७७ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट भाषिक.सिपअन्तर्गत लेखाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा सामुदायिक विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सबल रहेको पुष्टि हुन्छ ।

तालिका ३३

लैङ्गिक भिन्नता (चिह्न प्रयोगगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	.औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	छात्र	२४	१२०	७१	५९.१	११.८२	४०.९	०.८
२)	छात्रा	२४	१२०	७०	५८.३	११.६६	४१.७	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ३३ मा उल्लेख भएअनुसार सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका छात्र र छात्राको लेखाई भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४ जना छात्र र २४ जना छात्रामध्ये छात्रतर्फ १२० पूर्णाङ्कमा ७१ (५९.१ प्रतिशत) अङ्क र छात्रातर्फ ७० (५८.३ प्रतिशत) अङ्क (१ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । यसमा छात्रले ११.८२ र छात्राले ११.६६ औसत (०.१६ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेका थिए । यस नतिजाबाट छात्रका तुलनामा छात्राले ०.१६ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा हेर्दा छात्रले ४०.९ प्रतिशत र छात्राले ४१.७ प्रतिशत (०.८ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लैङ्गिक भिन्नतातर्फ भाषिक.सिपअन्तर्गत लेखाई सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा छात्राभन्दा छात्र केही सबल रहेछन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका ३४

भाषिक भिन्नता (चिह्न प्रयोगगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	नेपाली भाषी	७०	३५	५०	१०	५०	१२.३
२)	नेपाली इतरभाषी	१७०	१०६	६२.३	१२.४६	३७.७	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ३४ मा सामुदायिक विद्यालयका र संस्थागत विद्यालयबाट लिएका ४८ जना विद्यार्थीमध्ये नेपाली भाषी १४ र इतर नेपाली भाषी ३४ जना विद्यार्थीले प्राप्त गरेका लेखाई सिपसम्बद्ध नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ। यसअनुसार नेपाली भाषीतर्फ पूर्णाङ्क ७० मा ३५ (५० प्रतिशत) र इतर नेपालीभाषीतर्फ पूर्णाङ्क १७० मा १०६ (६२.३ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको देखियो। यसमा नेपाली भाषीले १० र नेपाली इतरभाषीले १२.४६ औसत (२.४६ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो। यस नतिजाबाट नेपाली भाषीले ५० प्रतिशत र इतरभाषीले ३७.७ प्रतिशत (१२.३प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको देखियो। यस परिणामबाट भाषिक भिन्नतातर्फ भाषिक.सिपअन्तर्गत लेखाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा नेपाली भाषीले भन्दा नेपाली इतरभाषी बढी त्रुटि गर्दछन् भन्ने देखिन्छ।

वाक्यगठनगत त्रुटि : यसमा लिखित प्रश्नावलीअनुसार वाक्यगठनगत त्रुटिको परीक्षणबाट प्राप्त नतिजाको विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको छ।

तालिका ३५

विद्यालयको प्रकृति (वाक्यगठनगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यालय	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	सामुदायिक	२४	१२०	५४	४५	९	५५
२)	संस्थागत	२४	१२०	६१	५०.८	१०.१६	४९.२

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ३५ मा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको लेखाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ। दुई विद्यालयबाट लिइएका २४/२४ जना प्रतिनिधि विद्यार्थीमध्ये सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको लेखाइ भाषिक सिपगत नतिजालाई समग्र रूपमा केलाउँदा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १२० पूर्णाङ्कमा ५४ (४५ प्रतिशत) अङ्क र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ६१ अङ्क (५०.८ प्रतिशत) अङ्क (७ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो। त्यस्तै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ९ र १०.१६औसत १.१६ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो। यस नतिजाबाट सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १.१६ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो। यस हिसाबमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ५५ प्रतिशत र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ४९.२ प्रतिशत (५.८प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो। यस परिणामबाट भाषिक सिपअन्तर्गत लेखाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा सामुदायिक विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सबल रहेको पुष्टि हुन्छ।

तालिका ३६

लैङ्गिक भिन्नता (वाक्यगठनगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	छात्र	२४	१२०	५२	४३.३	८.६६	५६.७	१०.८
२)	छात्रा	२४	१२०	६५	५४.१	१०.८२	४५.९	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ३६ मा उल्लेख भएअनुसार सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका छात्र र छात्राको लेखाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४ जना छात्र र २४ जना छात्रामध्ये छात्रतर्फ १२० पूर्णाङ्कमा ५२ (४३.३ प्रतिशत) अङ्क र छात्रातर्फ ६५ (५४.१ प्रतिशत) अङ्क (१२ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । यसमा छात्रले ८.६६ र छात्राले १०.८२ औसत (२.१६औसतले बढी) अङ्क कायम गरेका थिए । यस नतिजाबाट छात्रका तुलनामा छात्राले २.१६ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा हेर्दा छात्रले ५६.७ प्रतिशत र छात्राले ४५.९ प्रतिशत (१०.८ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लैङ्गिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत लेखाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा छात्रभन्दा छात्रा केही सबल रहेछन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका ३७

भाषिक भिन्नता (वाक्यगठनगत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	नेपाली भाषी	७०	३५	५०	१०	५०	१.८
२)	नेपाली इतरभाषी	१७०	८२	४८.२	९.६४	५१.८	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ३७ मा सामुदायिक विद्यालयका र संस्थागत विद्यालयबाट लिएका ४८ जना विद्यार्थीमध्ये नेपाली भाषी १४ र इतर नेपाली भाषी ३४ जना विद्यार्थीले प्राप्त गरेका लेखाइ सिपसम्बद्ध नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । यसअनुसार नेपाली भाषीतर्फ पूर्णाङ्क ७० मा ३५ (५० प्रतिशत) र इतर नेपालीभाषीतर्फ पूर्णाङ्क १७० मा ८२ (४८.२ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको देखियो । यसमा नेपाली भाषीले १० र नेपाली इतरभाषीले ९.६४ औसत (१.६४ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट नेपाली भाषीले ५० प्रतिशत र इतरभाषीले ५१.८ प्रतिशत (१.८ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको देखियो । यस परिणामबाट भाषिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत लेखाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा नेपाली भाषीले भन्दा नेपाली इतरभाषी बढी त्रुटी गर्दछन् भन्ने देखिन्छ ।

अनुच्छेद रचनागत त्रुटि : यसमा लिखित प्रश्नावलीअनुसार अनुच्छेदरचनागत त्रुटिको परीक्षणबाट प्राप्त नतिजाको विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको छ ।

तालिका ३८

विद्यालयको प्रकृति (अनुच्छेद रचनागत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यालय	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	सामुदायिक	२४	१२०	६१	५०.८	१०.१६	४९.२	१.७
२)	संस्थागत	२४	१२०	६३	५२.५	१०.५	४७.५	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ३८ मा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको लेखाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४/२४ जना प्रतिनिधि विद्यार्थीमध्ये सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको लेखाइ भाषिक सिपगत नतिजालाई समग्र रूपमा केलाउँदा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १२० पूर्णाङ्कमा ६१ (५०.८ प्रतिशत) अङ्क र संस्थागत

विद्यालयका विद्यार्थीले ६३ अङ्क (५२.५ प्रतिशत) अङ्क (२.३ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । त्यस्तै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १०.१६ र १०.५ औसत (०.३४ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ०.३४ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ४९.२ प्रतिशत र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ४७.५ प्रतिशत (१.७ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट भाषिक.सिपअन्तर्गत लेखाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा सामुदायिक विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सबल रहेको पुष्टि हुन्छ ।

तालिका ३९

लैङ्गिक भिन्नता (अनुच्छेद रचनागत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	छात्र	२४	१२०	५४	४५	९	५५	१४.१
२)	छात्रा	२४	१२०	७१	५९.१	११.८२	४०.९	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ३९ मा उल्लेख भएअनुसार सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका छात्र र छात्राको लेखाई भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४ जना छात्र र २४ जना छात्रामध्ये छात्रतर्फ १२० पूर्णाङ्कमा ५४ (४५ प्रतिशत) अङ्क र छात्रातर्फ ७१ (५९.१ प्रतिशत) अङ्क (१७ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । यसमा छात्रले ९ र छात्राले ११.८२ औसत . औसतले बढी) अङ्क कायम गरेका थिए । यस नतिजाबाट छात्रका तुलनामा छात्राले २.८२ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा हेर्दा छात्रले ५५ प्रतिशत र छात्राले ४०.९ प्रतिशत (१४.१ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लैङ्गिक भिन्नतातर्फ भाषिक.सिपअन्तर्गत लेखाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा छात्रभन्दा छात्रा केही सबल रहेछन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका ४०

भाषिक भिन्नता (अनुच्छेद रचनागत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	नेपाली भाषी	७०	३३	४७.१	९.४२	५२.९	७
२)	नेपाली इतरभाषी	१७०	९२	५४.१	१०.८२	४५.९	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ४० मा सामुदायिक विद्यालयका र संस्थागत विद्यालयबाट लिएका ४८ जना विद्यार्थीमध्ये नेपाली भाषी १४ र इतर नेपाली भाषी ३४ जना विद्यार्थीले प्राप्त गरेका लेखाई सिपसम्बद्ध नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ। यसअनुसार नेपाली भाषीतर्फ पूर्णाङ्क ७० मा ३३ (४७.१ प्रतिशत) र इतर नेपालीभाषीतर्फ पूर्णाङ्क १७० मा ९२ (५४.१ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको देखियो। यसमा नेपाली भाषीले ९.४२ र नेपाली इतरभाषीले १०.८२ औसत (१.४ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो। यस नतिजाबाट नेपाली भाषीले ५२.९ प्रतिशत र इतरभाषीले ४५.९ प्रतिशत (७ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको देखियो। यस परिणामबाट भाषिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत लेखाई सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा नेपाली भाषीले भन्दा नेपाली इतरभाषी कम त्रुटि गर्दछन् भन्ने देखिन्छ।

मौलिक रचनागत त्रुटि : यसमा लिखित प्रश्नावलीअनुसार मौलिक रचनागत त्रुटिको परीक्षणबाट प्राप्त नतिजाको विद्यालयको प्रकृति, लैङ्गिक भिन्नता र भाषिक भिन्नताका आधारमा अध्ययन गरिएको छ।

तालिका ४१

विद्यालयको प्रकृति (मौलिक रचनागत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यालय	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	सामुदायिक	२४	१२०	५५	४५.८	९.१६	५४.२
२)	संस्थागत	२४	१२०	६२	५१.६	१०.३२	४८.४

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ४१ मा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको लेखाइ भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ। दुई विद्यालयबाट लिइएका २४/२४ जना प्रतिनिधि विद्यार्थीमध्ये सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले प्राप्त गरेको लेखाइ भाषिक सिपगत नतिजालाई समग्र रूपमा केलाउँदा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले १२० पूर्णाङ्कमा ५५ (४५.८ प्रतिशत) अङ्क र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ६२ अङ्क (५१.६ प्रतिशत) अङ्क (७ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो। त्यस्तै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ९.१६ र १०.३२ औसत (१.१६ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो। यस नतिजाबाट सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले १.१६ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो। यस हिसाबमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीले ५४.२ प्रतिशत र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीले ४८.४ प्रतिशत (५.८ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो। यस परिणामबाट भाषिक सिपअन्तर्गत लेखाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा सामुदायिक विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सबल रहेको पुष्टि हुन्छ।

तालिका ४२

लैङ्गिक भिन्नता (मौलिक रचनागत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	छात्र	२४	१२०	५७	४७.५	९.५	५२.५	४.१
२)	छात्रा	२४	१२०	६२	५१.६	१०.३२	४८.४	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ४२ मा उल्लेख भएअनुसार सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका छात्र र छात्राको लेखाई भाषिक सिपगत नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । दुई विद्यालयबाट लिइएका २४ जना छात्र र २४ जना छात्रामध्ये छात्रतर्फ १२० पूर्णाङ्कमा ५७ (४७.५ प्रतिशत) अङ्क र छात्रातर्फ ६२ (५१.६ प्रतिशत) अङ्क (५ अङ्कले बढी) हासिल गरेको देखियो । यसमा छात्रले ९.५ र छात्राले १०.३२ औसत (०.८२ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेका थिए । यस नतिजाबाट छात्रका तुलनामा छात्राले ०.८२ प्रतिशत बढी अङ्क हासिल गरेको देखियो । यस हिसाबमा हेर्दा छात्रले ५२.५ प्रतिशत र छात्राले ४८.४ प्रतिशत (४.१ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको पाइयो । यस परिणामबाट लैङ्गिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत लेखाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा छात्रभन्दा छात्रा केही सबल रहेछन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका ४३

भाषिक भिन्नता (मौलिक रचनागत त्रुटि)

क्र.सं.	विद्यार्थी	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	ज.प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	नेपाली भाषी	७०	४७	६७.१४	१३.४२	३२.८६	२४.८४
२)	नेपाली इतरभाषी	१७०	७२	४२.३	८.४६	५७.७	

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ४३ मा सामुदायिक विद्यालयका र संस्थागत विद्यालयबाट लिएका ४८ जना विद्यार्थीमध्ये नेपाली भाषी १४ र इतर नेपाली भाषी ३४ जना विद्यार्थीले प्राप्त गरेका लेखाइ सिपसम्बद्ध नतिजा प्रस्तुत गरिएको छ । यसअनुसार नेपाली भाषीतर्फ पूर्णाङ्क ७० मा ४७ (६७.१४ प्रतिशत) र इतर नेपालीभाषीतर्फ पूर्णाङ्क १७० मा ७२ (४२.३ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको देखियो । यसमा नेपाली भाषीले १३.४२ र नेपाली इतरभाषीले ८.४६ औसत (४.९६ औसतले बढी) अङ्क कायम गरेको पाइयो । यस नतिजाबाट नेपाली भाषीले ३२.८६ प्रतिशत र इतरभाषीले ५७.७ प्रतिशत (२४.८४ प्रतिशतले कम) त्रुटि गरेको देखियो । यस परिणामबाट भाषिक भिन्नतातर्फ भाषिक सिपअन्तर्गत लेखाइ सिपको शिक्षण सिकाइ उपलब्धिमा नेपाली भाषीले भन्दा नेपाली इतरभाषी बढी त्रुटि गर्दछन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका ४४

लिखित प्रश्नावलीसम्बद्ध समग्र नतिजाको अध्ययन

क्र.सं.	लिखित त्रुटिका क्षेत्र	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	वर्णविन्यासीय	२१६०	१४०१	६४.८६	२९.१८	३५.१४	१६०.५
२)	कोटिगत	२१६०	११७१	५४.२१	२४.३९	४५.७९	२३६
३)	चिह्न प्रयोगगत	७२०	४२३	५८.७५	८.८१	४१.२५	७८
४)	वाक्यगठनगत	७२०	३४९	४८.४	७.२७	५१.६	६०
५)	अनुच्छेदगठनगत	७२०	३७४	५१.९	७.७९	४८.१	८७
६)	मौलिक संरचनागत	७२०	३५५	४९.३	७.३९	५०.७	६७
जम्मा	६	७२००	४०७३	५६.५६	८४.८५	४३.४४	६८८.५

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ४४ मा लिखित प्रश्नावलीसम्बद्ध समग्र नतिजाको अध्ययन गरिएको छ । तालिकाबद्ध नतिजाअनुसार वर्णविन्यासीय १४०१ (६४.८६ प्रतिशत), कोटिगत ११७१ (५४.२१ प्रतिशत), चिह्न प्रयोगगत ४२३ (५८.७५ प्रतिशत), वाक्यगठनगत ३४९ (४८.४ प्रतिशत) अनुच्छेदगठनगत ३७४ (५१.९ प्रतिशत), मौलिक संरचनागत ३५५ (४९.३ प्रतिशत), अङ्क हासिल गरेको पाइयो । समग्रमा भने ४०७३ (५६.५६ प्रतिशत) अङ्क कायम भएको देखियो । यसमा लिखित उपलब्धिअन्तर्गत त्रुटिको स्थान ४३.४४ प्रतिशत कायम हुनुबाट निर्धारित तह र कक्षाका प्रतिनिधि विद्यार्थी लिखित अभिव्यक्तिसम्बद्ध भाषिक सिपको शिक्षण सिकाइप्रति अपेक्षाकृत सचेत छैनन् भन्ने देखिन्छ ।

तालिका ४५

मौखिक र लिखित प्रश्नावलीसम्बद्ध समग्र नतिजाको अध्ययन

क्र.सं.	क्षेत्र	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	प्रतिशत	औसत	त्रुटि प्रतिशत	त्रुटि अन्तर
१)	मौखिक क्षेत्र	७२००	५१८९	७२.०	१८०.५	१९.८	३६५
२)	लिखित क्षेत्र	७२००	४०७३	५६.५६	१८५.२	३८.२५	६८८.५
जम्मा	२	१६००	९२६२	५७८.८७	३६५.७	५८.०५	१०५३.५

(स्रोत : स्थलगत अध्ययन, २०८०)

तालिका ४५ अनुसार मौखिक र लिखित क्षेत्रको समग्र रूपमा अध्ययन गर्दा पूर्णाङ्क ७२०० भित्रको मौखिक परीक्षाको समग्र नतिजामा ५१८९ (७२.० प्रतिशत) र लिखित परीक्षाको समग्र नतिजामा ४०७३ (५६.५६ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेको पाइयो । समग्रमा तुलना गर्दा निर्धारित विद्यार्थीहरूले मौखिकको तुलनामा लिखित परीक्षामा कम अङ्क (१५.४४ प्रतिशत) ल्याउनुले मौखिक भाषिक सिपको तुलनामा लिखित भाषिक सिपसम्बद्ध त्रुटिको भार बढी छ भन्ने पुष्टि हुन्छ ।

अध्याय पाँच

उपसंहार

प्रस्तुत अध्यायमा प्राप्ति, निष्कर्ष, उपादेयता र भावी अध्ययनका सम्भावित विषयसम्बद्ध विषयवस्तु प्रस्तुत गरिएका छन् ।

प्राप्ति

कक्षा ५ मा अध्ययनरत ललितपुर र काठमाडौँ महानगरपालिकाभित्रका २ ओटा सामुदायिक र २ वटा संस्थागत विद्यालयका ४८ जना छात्रछात्रमध्ये नेपाली भाषी १४ जना र नेपाली इतरभाषी ३४ जना, विद्यार्थीहरूको नेपाली भाषाको लिखित र मौखिक सिप परीक्षण गरिएको छ । यसमा विद्यार्थीहरूले लिखित र मौखिक भाषिक सिपमा वर्णविन्यासीय, कोटिगत, लेख्य चिह्न प्रयोगगत, अनुच्छेद लेखनगत, वाक्यगठनगत आदिमा कमबेसी त्रुटि गरेका छन् । यसमा नेपाली भाषी नेपाली इतरभाषी, सामुदायिक र संस्थागत विद्यालय तथा छात्र र छात्राको आधारमा त्रुटिगत तथ्याङ्कको वर्गीकरण गरिएको छ ।

यसमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका समग्र नतिजा हेर्दा पूर्णाङ्क ७२०० मा मौखिक भाषिक सिपतर्फ शब्दोच्चारणगत, लय र पठनगति, अनुच्छेद रचना, वर्णविन्यासीय, वाक्यगठनगत त्रुटिको परीक्षण गर्दा समग्र नतिजामा ५१८९ (७२ प्रतिशत) र लिखित सिपतर्फ समग्र नतिजामा ४०७३ (५६.५६ प्रतिशत) अङ्क प्राप्त गरेका छन् । समग्रमा निर्धारित विद्यार्थीहरूले मौखिकका तुलनामा लिखित सिपमा १५.४४ प्रतिशते कम अङ्क ल्याएका छन् ।

निष्कर्ष

विद्यार्थीहरूले गर्ने त्रुटिमध्ये मौखिकतर्फ शुद्ध उच्चारणगत, शब्दपहिचानगत, लय र पठनगत, चित्रवर्णनगत, सन्दोत्तर, अनुभववर्णनगत, घटनावर्णनगत, असावधानी गरी जम्मा ८ क्षेत्र तथा लिखिततर्फ वर्णविन्यासीय, कोटिगत, लेख्य चिह्न प्रयोगगत, मौखिक रचनागत, अनुच्छेदगठन र वाक्यगठनगत गरी जम्मा ६ क्षेत्रमा धेरथोर त्रुटि गरेका छन् । उनीहरूले लिखित भाषिक सिपमा भन्दा मौखिक भाषिक सिपमा कम त्रुटि गरेको देखिन्छ । विद्यार्थीबाट सुनाइ र पढाइ सिपमा भन्दा लेखाइ सिपमा बढी त्रुटि हुनेगरेको पाइन्छ । यसबाट

विद्यार्थीहरूलाई नेपाली भाषा शिक्षण गर्दा लेखाइमा बढी अभ्यास गराउनुपर्ने देखिन्छ । नेपाली भाषा बोलाइ र लेखाइमा विद्यार्थीहरूले समग्र रूपमा प्राप्त गरेको नतिजाका आधारमा हेर्दा विद्यार्थीमा लेखाइ सिप सिकाइमा अभ्यासको कमी देखिन्छ । फरक मातृभाषाबाट आएका विद्यार्थीहरूको बोलाइमा सुधार भए पनि लेखाइमा कमीकमजोरी रहेको पाइन्छ । विद्यार्थीलाई बोलाइसँगै लेखाइको अभ्यास गराउनुपर्ने देखिन्छ ।

यसमा भाषिक अभ्यासको कमी, स्तरीय शैक्षिक व्याकरणको कमी, शिक्षण सामग्रीको अभाव, विद्यार्थी सचेतनाको कमी, नेपाली भाषाको संरचनात्मक जटिलता, नेपाली भाषा सिकाइप्रतिको उदासीनता, भाषालाई सरलीकरणतर्फ लैजान नसक्नु आदि नकरात्मक कारण देखिन्छन् । नेपाली विषयको शिक्षण सिकाइमा सुधारका लागि भाषा प्रयोगलाई बढी जोड दिएर सिकाइमा सहजीकरण गर्न सकिन्छ । आगामी दिनमा विद्यार्थीहरूको नेपाली भाषा प्रयोग कठिनाइका क्षेत्र पहिल्याई सोहीबमोजिम उपचारामक तथा सुधारात्मक शिक्षण गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

अध्ययनको शैक्षणिक उपादेयता

यस अध्ययनको शैक्षणिक उपादेयतालाई प्रयोगगत, नीतिगत र नियामक क्षेत्रमा विभाजन गरी प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्रयोगगत क्षेत्र : यस शोधकार्यबाट विद्यालय तहका शिक्षकहरूलाई विद्यार्थीको स्तरअनुसार शैक्षिक वातावरण निर्माण गरी नेपाली भाषा शिक्षण सिकाइ गर्न र सामग्रीको यथोचित प्रयोग गर्ने कार्यमा सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ । यसले पाठयक्रमविद, पाठयपुस्तकका लेखक र अनुसन्धानकर्तालाई मदत गर्न सक्छ भन्ने विश्वास गरिएको छ । यसबाट विद्यालय प्रशासन, विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावकलाई सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ । यसले विद्यार्थीलाई मौलिक अभिव्यक्तिमा क्षमता अभिवृद्धि गर्न र शिक्षकलाई शिक्षण सामग्री र विधि चयन गर्न सहज पार्न सक्छ भन्ने विश्वास गरिएको छ ।

नीतिगत क्षेत्र : अनुसन्धानका क्रममा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थी र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूले लिखित र मौखिक परीक्षामा विभिन्न किसिमका त्रुटि गरेको देखिन्छ । यस किसिमका त्रुटिहरू शिक्षकले मात्र निराकरण गर्न सक्ने अवस्था रहँदैन ।

अध्ययन अनुसन्धानका क्रममा नेपाली भाषाका त्रुटिका कारण त्रुटि निराकरणका नीति र प्रक्रियाहरू अवलम्बन गर्नुपर्ने हुन्छ। विद्यार्थीहरूको भाषिक अभिव्यक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गर्न शिक्षक, अभिभावक र विद्यार्थीको सहकार्य र प्रतिबद्धता आवश्यक छ भन्ने बारेमा नीतिगत समन्वयको आवश्यकता छ। राज्यको तर्फबाट शिक्षक, अभिभावक र विद्यार्थीसम्बद्ध व्यवस्थाहरू, जस्तै- शिक्षक तालिम, शिक्षण विधि सुधार अभिमुखीकरण, पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक लेखनमा सहकार्य र शैक्षिक सामग्री निर्माण तालिम दिई सोहीअनुसार काममा लगाउनुपर्ने हुन्छ। दोस्रो भाषा शिक्षण सिकाइ रणनीति तर्जुमा गर्नुपर्ने हुन्छ। नेपाली शब्दहरूको उच्चारणमा भाषिक फरक-फरक भाषिक पृष्ठभूमि भएका विद्यार्थीहरूमा मातृभाषाको प्रभाव धेरै थोर परेकै हुन्छ भन्ने कुरामा समन्वयकारी भूमिका खेल्नुपर्ने हुन्छ। यस किसिमको समस्या समाधान गर्न उपयुक्त राष्ट्रिय शैक्षिक नीति बनाउने कुरामा यस किसिमको अध्ययन-अनुसन्धानबाट नीतिगत सहयोग मिल्न सक्छ भन्ने अपेक्षा गरिएको छ।

नियामक क्षेत्र : प्रस्तुत अध्ययनबाट पाठ्यक्रमको नीतिगत कार्यान्वयन, मूल्याङ्कन प्रक्रियामा एकरूपता, पूर्वनीतिमा आवश्यक संशोधन आदिका लागि शिक्षा मन्त्रालय, शिक्षा तथा समन्वय एकाइ, शैक्षिक गुणस्तर केन्द्र, शिक्षा विभाग, स्थानीय शिक्षा शाखा नियामक क्षेत्रलाई शैद्धान्तिक तथा व्यावहारिक सुझ प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको छ।

भावी अध्ययनका सम्भावित विषय

यहाँ भावी अध्ययनका लागि उपयोगी मानेर केही विषय सिफारिस गरिएको छ :

- (क) कक्षा ५ का विद्यार्थीहरूको सस्वरवाचन क्षमता।
- (ख) आधारभूत तहका विद्यार्थीहरूको उच्चारण कौशल।
- (ग) कक्षा ४ का विद्यार्थीहरूको वर्णविन्यासिय त्रुटि।
- (घ) आधारभूत तहका विद्यार्थीको वाक्यसंरचनागत त्रुटि।
- (ङ) नेपाल भाषी विद्यार्थीको मौलिक रचना कौशल।

सन्दर्भ सामग्रीसूची

अधिकारी, सूर्यमणी (२०५६), *नेपाली भाषाको इतिहास*, भुँडीपुराण प्रकाशन ।

अधिकारी, हेमाङ्गराज (२०६७), *भाषा शिक्षण : केही परिप्रेक्ष्य तथा पद्धति* (पाँचौँ संस्करण),
विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

इदिङ्गो मनकुमारी (२०७४), *कक्षा सातमा अध्ययनरत लिम्बू भाषी विद्यार्थीले नेपाली
सिकाइमा गर्ने पदसङ्गतिगत त्रुटिको अध्ययन*, अप्रकाशित स्नातकोत्तर शोधपत्र,
शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षा विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।

एटम, नेत्र (२०६३), *नेपाली व्याकरण*, भुँडीपुराण प्रकाशन ।

खनियाँ, बुद्धराज (२०७५), *नेपाली भाषा शिक्षण : सिद्धान्त र प्रयोग*, जुपिटर प्रिन्टिङ एण्ड
पब्लिसिङ हाउस प्रा. लि ।

ओझा, रामनाथ र सुवेदी, केशव (२०६७), *नेपाली भाषा शिक्षण*, भुँडीपुराण प्रकाशन ।

चौधरी, भावना (२०८०), *थारू मातृभाषी विद्यार्थीले नेपाली भाषाको वाक्य गठनमा गर्ने
त्रुटिको अध्ययन*, अप्रकाशित स्नातकोत्तर शोधपत्र, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली
शिक्षा विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।

ढकाल, उर्मिला (२०६२), *कान्तिपुर पत्रिकामा रहेका वर्णविन्यासगत त्रुटिहरूको पहिचान
अध्ययन*, अप्रकाशित स्नातकोत्तर शोधपत्र, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षा
विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।

ढकाल, शान्तिप्रसाद (२०६५) *प्रायोगिक भाषा विज्ञान*, शुभकामना प्रकाशन ।

तामाङ, सुनिता (२०७६), *कक्षा पाँचमा अध्ययनरत तामाङ भाषी विद्यार्थीहरूले नेपाली भाषा
उच्चारणमा गर्ने त्रुटिको अध्ययन*, अप्रकाशित स्नातकोत्तर शोधपत्र, शिक्षाशास्त्र
सङ्काय, नेपाली शिक्षा विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।

दाहाल, दुर्गाप्रसाद (२०७३), *भाषा शिक्षण*, एम.के. पब्लिसर्स एन्ड डिस्ट्रिब्युटर्स ।

नेपाल सरकार (२०७६) *आधारभूत शिक्षा पाठ्यक्रम*, पाठ्यक्रम विकास केन्द्र ।

पोख्रेल, दिनेश (२०७६), *भापा जिल्लामा कक्षा नौमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको नेपाली भाषाको वर्णविन्यासीय त्रुटिको अध्ययन*, अप्रकाशित स्नातकोत्तर शोधपत्र, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षा विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।

बराल, कृष्णहरि र एटम, नेत्र (२०६३), *सरल निम्न माध्यमिक व्याकरण*, तलेजु प्रकाशन ।

शर्मा, केदारप्रसाद र पौडेल, माधवप्रसाद (२०७०), *नेपाली भाषा र साहित्य शिक्षण*, विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

परिशिष्टाङ्क

परिशिष्ट 'क'

(मौखिक प्रश्नावली)

विषय : नेपाली प्रयोजन : अनुसन्धान समय : खुला पूर्णाङ्क : ५० मिति:

विद्यालयको नाम विद्यार्थीको नाम.....

१) तल दिइएका शब्दहरू पालैपालो उच्चारण गर्न लगाई शब्दोच्चारणमा हुने विविध त्रुटिको मूल्याङ्कन गर्ने (बोलाइ सिप) । ५*१ =५

कम्प्युटर, अभ्यस्त, इष्टमित्र, राष्ट्रिय, सत्यतथ्य ।

क्र.सं.	विद्यार्थी सङ्केत (क-ग)	अत्युत्तम (अं.५)	उत्तम (अं.४)	मध्यम (अं.३)	कमजोर (अं.२)
१)	क१				
२)	क२				
३)	ख१				
४)	ख२				
	कख १				
	कख२				
	खक १				
	खक२				
	गक१				
	गक२				
	कग१				
	कग२				
	विद्यार्थी प्रशित				

- २) दिइएको अनुच्छेद मौन पठन गर्न लगाउने र उस्तै सुनिने शब्द भन्न लगाई शब्द चयनमा हुने त्रुटिको मूल्याङ्कन गर्ने (पढाइ-बोलाइ सिप) । ५×१ =५

सीता खोलाको तीर हुँदै घरतिर लागिन । उनी घर पुग्दा फूलको बोट नजिकै कुखुराले फुल पारेको थियो । उनले फुल टिपिन् र घरभित्र पसिन् । चरा पनि बाँसको ज्याडमा बास बस्न आइपुगेका थिए । अर्को दिन सीताले चराका लागि चारोका रूपमा भातका सिता दिइन् । आजको दिन दीनदुखीलाई सेवा गर्दा बित्यो ।

क्र.सं.	विद्यार्थी सङ्केत (क-ग)	अत्युत्तम (अं.५)	उत्तम (अं.४)	मध्यम (अं.३)	कमजोर (अं.२)
१)	क१				
२)	क२				
३)	ख१				
४)	ख२				
	कख १				
	कख२				
	खक १				
	खक२				
	गक१				
	गक२				
	कग१				
	कग२				
	विद्यार्थी प्रशिक्षित				

- ३) तल दिइएको कविता सस्वर पढेर सुनाउने र त्यस्तै लयमा पालैपालो पढ्न लगाई लय र पठनगतिमा हुने त्रुटिको मूल्याङ्कन गर्ने (सुनाइ-पढाइ सिप) । ५*१ =५

खेतबारी लहलह फलाउने अन्न

संसारको भोक टार्ने किसान हुन धन्य ।

गोठभरि गाइभैसी साना पाडा बाच्छा

पालेका हुन् हाम्रै लागि पोखरीका माछा ।

क्र.सं.	विद्यार्थी सङ्केत (क-ग)	अत्युत्तम (अं.५)	उत्तम (अं.४)	मध्यम (अं.३)	कमजोर (अं.२)ब
१)	क१				
२)	क२				
३)	ख१				
४)	ख२				
	कख १				
	कख२				
	खक १				
	खक२				
	गक१				
	गक२				
	कग१				
	कग२				
	विद्यार्थी प्रशित				

- ४) दिइएको चित्रका बारेमा पाँच वाक्यमा वर्णन गर्न लगाई अनुच्छेद गठनमा हुने त्रुटिको मूल्याङ्कन गर्ने (बोलाइ सिप) । । ५*१ =५

सगरमाथा

क्र.सं.	विद्यार्थी सङ्केत (क-ग)	अत्युत्तम (अं.५)	उत्तम (अं.४)	मध्यम (अं.३)	कमजोर (अं.२)
१)	क१				
२)	क२				
३)	ख१				
४)	ख२				
	कख १				
	कख२				
	खक १				
	खक२				
	गक१				
	गक२				
	कग१				
	कग२				
	विद्यार्थी प्रशिक्षित				

- ५) दिइएको सन्दर्भ सुन्नाउने, सोधेका प्रश्नको उत्तर भन्न लगाई खाली ठाउँमा टिप्पे र वर्णविन्यासीय त्रुटिको मूल्याङ्कन गर्ने (सुनाइ-बोलाइ सिप) ।। ५×१ =५

कविता पाँच कक्षामा पढ्छिन् । उनी सबैसँग मिल्छिन् । उनको कक्षामा एकजना साथीको एउटा खुट्टा छैन । उनी बैसाखी टेकेर आउँछिन् । कोही साथीहरू उनलाई जिस्क्याउँछन् । यो कुरा कवितालाई पटककै मन पर्दैन ।

- क) 'पाँच' मा लागेको 'ँ'लाई के भनिन्छ ?
- ख) 'खुट्टा' मा लागेको आधा वर्ण 'ट्' कस्तो वर्ण हो ?
- ग) 'साथी' मा लागेको 'ई' लाई के भन्दछन् ?
- घ) 'जिस्क्याउनु' मा लागेको आधा 'स्' कस्तो स हो ?
- ङ) 'कुरा' मा लागेको 'उ' को नाम के हो ?

क्र.सं.	विद्यार्थी सङ्केत (क-ग)	अत्युत्तम (अं.५)	उत्तम (अं.४)	मध्यम (अं.३)	कमजोर (अं.२)
१)	क१				
२)	क२				
३)	ख१				
४)	ख२				
	कख १				
	कख२				
	खक १				
	खक२				
	गक१				
	गक२				
	कग१				
	कग२				
	विद्यार्थी प्रशित				

- ६) विद्यार्थीलाई पालैपालो आफूले जानेको कुनै एक लोक कथा सुनाउन लगाई
वाक्यगठनमा हुने त्रुटिको मूल्याङ्कन गर्ने (बोलाइ सिप) । ५*२=१०

क्र.सं.	विद्यार्थी सङ्केत (क-ग)	अत्युत्तम (अं.१०)	उत्तम (अं.८)	मध्यम (अं.६)	कमजोर (अं.४)
१)	क१				
२)	क२				
३)	ख१				
४)	ख२				
	कख १				
	कख२				
	खक १				
	खक२				
	गक१				
	गक२				
	कग१				
	कग२				
	विद्यार्थी प्रतिशत				

७) विद्यार्थीलाई आफूले देखेसुनेको कुनै एक घटनाबारे पाँच वाक्यमा सिलसिलाबद्ध वर्णन गर्न लगाई सम्झने क्षमतामा हुने विविध त्रुटिको मूल्याङ्कन गर्ने (बोलाइ सिप) ।

५*१=५

क्र.सं.	विद्यार्थी सङ्केत (क-ग)	अत्युत्तम (अं.५)	उत्तम (अं.४)	मध्यम (अं.३)	कमजोर (अं.२)
१)	क१				
२)	क२				
३)	ख१				
४)	ख२				
	कख १				
	कख२				
	खक १				
	खक२				
	गक१				
	गक२				
	कग१				
	कग२				
	विद्यार्थी प्रतिशत				

८) निम्नलिखित शब्दहरूमध्ये शुद्ध शब्दको पहिचान गरी भन्न निर्देशन दिने र भनेको शब्द खाली ठाउँमा टिपी असावधानीका कारण हुने वर्णविन्यासीय त्रुटिको मूल्याङ्कन गर्ने (बोलाइ सिए) । २०*०.५=१०

- क) इश्वर/ईश्वर ख) गाइ/गाई..... ग) तृतीय/तृतीय.....
घ) ऊ/उ..... ङ) अपूर्व/अपुर्व..... च) फुपू/फुपु.....
छ) सस्त्र/शस्त्र..... ज) पोसण/पोषण..... झ) शंवत्/संवत्.....
ञ) प्रलय/पर्लय..... ट) एउटा/यउटा..... ठ) बदमास/वदमास.....
ड) कछ्या/कक्षा..... ढ) ज्ञानी/ग्यानी..... ण) सिंह/सिँह.....
त) कहीं/कहीं..... थ) रिषि/ऋषि..... द) ऋत्तो/रित्तो.....
ध) विद्यालय/विद्दालय..... न) द्वारा/द्दारा.....।

परिशिष्ट 'ख'

(लिखित प्रश्नावली)

विषय : नेपाली प्रयोजन : अनुसन्धान समय : १.३० घण्टा

नाम : पूर्णाङ्क : ५० परीक्षा मिति :

विद्यालयको नाम र ठेगाना

सबै प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् ।

१) तल दिइएका शब्दहरू शुद्ध पारेर सार्नुहोस् (वर्णविन्यासीय त्रुटि) $३० \times ०.५ = १५$

क) हीमाल.....कुकूरलेखाई.....

भाउजु.....दिदि.....बूढो.....

ख) बाक्य.....वगैँचा.....बिकास.....

वाठो.....बनवासवाङ्गो.....

ग) यउटा.....भयर.....खाये.....

हास्.....भागोमा.....हैसिएत.....

घ) पञ्चात्षड्गार.....शिषु.....

शभा.....विसय.....कृशि.....

ङ) आप.....आंसु.....बायां.....

संरचना.....संवेदना.....संशय.....

२) सङ्केतका आधारमा परिवर्तन गर्नुहोस् (वाक्य कोटिगत त्रुटि) । $१५ \times १ = १५$

क) आमा बजार जानुभयो (पुलिङ्ग) ।

.....।

ख) गाईले पराल खायो (बहुवचन) ।

.....।

ग) केटो दगुन्यो (स्त्रीलिङ्ग) ।

.....।

घ) बगैँचामा फूलहरू फुलेका छन् (एकवचन) ।

.....।

ङ) मेरी बहिनी सज्जन छे (पुलिङ्ग) ।

.....।

च) उसले खाना खायो (प्रथम पुरुष) ।

.....।

छ) तिमी घर जान्छौ (तृतीय पुरुष)।

.....।

ज) हामी बाटोमा छौँ (द्वितीय पुरुष)।

.....।

झ) म पुस्तक पढ्दैछु (तृतीय पुरुष)।

.....।

ञ) तँ गाउँमा बस् (प्रथम पुरुष)।

.....।

ट) उहाँको भाइ बिरामी भएछ (द्वितीय पुरुष)

.....।

ठ) ऊ कथा सुन्नेछ (द्वितीय पुरुष)

.....।

ड) भाइले नेपाली पढ्यो (सामान्य वर्तमान)

.....।

ण) कान्छी बहिनी बाठी छे (सामान्य भूत)

.....।

३) मिल्ने चिह्न प्रयोग गरी वाक्य सच्याउनुहोस् । (चिह्न प्रयोगमा हुने त्रुटि) । ५*१=५

क) भाइ दाल भात तरकारी र अचार खान्छ (अल्पविराम) ।

.....

ख) चन्द्रदेवबाट हामीलाई के आज्ञा भएको छ (प्रश्न विराम) ।

.....

ग) ओहो राम त दुर्घटनामा परेछ (आश्चर्य विराम) ।

.....

घ) सीताले भनिन् कुरा त ठीकै हो (उद्धरण) ।

.....

ड) सबैले आफ्नो आफ्नो काम गर्नुपर्दछ (योजक) ।

.....

४) 'मेरो परिवार' शीर्षकमा पाँच वाक्यसम्मको एक अनुच्छेद तयार पार्नुहोस् ।

(अनुच्छेद लेखनमा हुने विविध त्रुटि) । ५*१=५

.....

.....

.....

.....।

५) चित्र हेरेर ५ वाक्यमा वर्णन गर्नुहोस् । (वाक्यगठनमा हुने विविध त्रुटि) । ५*१=५

क).....।

ख).....।

ग).....।

घ).....।

ङ).....।

६) दिइएका बुँदाहरूको प्रयोग गरी १०० शब्दसम्मको एक निबन्ध लेख्नुहोस्

(मौलिक रचनामा हुने विविध त्रुटि) । ५

क) शीर्षक : विद्यालय

ख) आवश्यक बुँदाहरू :

विद्या र आलय मिलेर बनेको शब्द, यसको 'पढ्ने वा पठाउने ठाउँ' भन्ने अर्थ,
'पढाउने सुविधा भएको शैक्षिक संस्था' भन्ने यसको अर्को अर्थ, प्राथमिक-स्नातकोत्तर
तहसम्मका विद्यार्थीको पढ्ने ठाउँ, विद्यालय पवित्र मन्दिर, विद्यार्थी मन्दिरका पुजारी,
अनुशासन र मर्यादा सिकाइने, भविष्य निर्माण हुने, योग्य नागरिक बनाउने,
रोजगारीको बटो देखाउने र राष्ट्रको अशल नागरिक बन्न मदत गर्ने शैक्षिक संस्था ।

परिशिष्ट 'ग'

(विद्यालय र विद्यार्थीको नामावली)

(क) नागर्जुन एकेडेमी माध्यमिक विद्यालय, कुपन्डोल, ललितपुर

१. पुष्पा तामाङ
२. रिता घिसिङ
३. सजिना गमाल
४. अनुष्का क्षेत्री.
५. संगीना राई
६. अनिषा राई
७. अशोक तामाङ
८. अनिष बि.क.
९. सफल खत्री
१०. तेन्जिङ शेर्पा
११. राम शाही
१२. सुशान्त घिसिङ

(ख) विद्या सदन माध्यमिक विद्यालय, ललितपुर

१. भरत शाक्य
२. लाक्निमा शेर्पा
३. मिलन नेपाली
४. विपिन कुमार सिंह
५. सुनिल शाही
६. निकेश श्रेष्ठ
७. पूर्णमा दर्जी
८. सुजा रामुदामू
९. आशा चौधरी
१०. युनिशा तामाङ
११. सुमिना भुजेल
१२. बासु कुमारी साउद

(ग) श्री राष्ट्रिय आधारभूत विद्यालय, काठमाडौं

१. सुदिप कार्की
२. पुजन गमाल
३. सुमन माभी
४. आदित्य चौधरी
५. मनिष कुमार खवास
६. बीर ठाकुर
७. आरुसी ओखेडा
८. सोनिका घिसिङ
९. अन्जली लिम्बु
१०. प्रजिना श्रेष्ठ
११. सुडनिमा लामा
१२. सफिरा लिम्बू

(घ) श्री महेन्द्र भृकुटी माध्यमिक विद्यालय, ललितपुर

- १ स्मृति रानामगर
- २ भरना मल्ल
- ३ अनिषा यादव
- ४ सिमन कार्की
- ५ निशा महर्जन
- ६ सोनिया श्रेष्ठ
- ७ मन्दिप सुनुवार
- ८ निरज माभी
- ९ आशिक चौधरी
- १० तेन्जिङ शेर्पा
- ११ उर्गेन शेर्पा
- १२ युनिक महत

व्यक्तिवृत्त

नाम	:	सरस्वती खड्का
स्थायी ठेगाना	:	भक्तपुर ४, सूर्यविनायक
जन्म स्थान	:	फस्कु ६, दोलखा
माता	:	कमला खड्का
पिता	:	केशव बहादुर खड्का
राष्ट्रियता	:	नेपाली
धर्म	:	हिन्दु
लिङ्ग	:	महिला
वैवाहिक स्थिति	:	विवाहित
पेसा	:	शिक्षक
भाषा	:	नेपाली
सम्पर्क	:	९८४१९७९६४१
इमेल	:	sarukhadka565@gmail.com

शैक्षिक योग्यता

क्र.सं.	तह	शिक्षण संस्था	उत्तीण वर्ष	श्रेणी
१.	एस.एल.सी.	श्री कालिका मा.वि., दोलखा	२०६०	द्वितीय
२.	उच्च माध्यमिक	गौरीशङ्कर क्याम्पस, दोलखा	२०६३	द्वितीय
३.	स्नातक	महेन्द्ररत्न क्याम्पस ताहाचल, काठमाडौं	२०६७	द्वितीय
४.	स्नातकोत्तर	महेन्द्ररत्न क्याम्पस ताहाचल, काठमाडौं	२०८१	अध्ययनरत